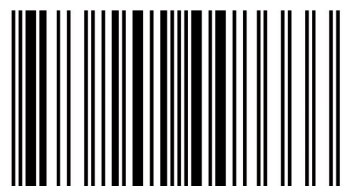

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część I

W warunkach globalnych przemian geopolitycznych i gospodarczych zdolność do pozostania suwerennym państwem o stabilnym systemie społecznym i politycznym, odpowiednio reagującym na nowe wyzwania i zagrożenia oraz skutecznie dostosowującym się do czynników zewnętrznych staje się szczególnie ważna dla takich małych państw jak Republika Białorusi. Doświadczenia ostatnich dziesięcioleci pokazują, że takie zadanie może zostać rozwiązane pod warunkiem wdrożenia zasady wielosektorowej polityki zagranicznej, która zakłada systematyczny rozwój wewnętrznych i zewnętrznych warunków dla budowania wielu filarów geopolitycznych. W praktyce oznacza to, że strona białoruska dąży do zacieśnienia wzajemnie korzystnej współpracy nie tylko ze wszystkimi krajami sąsiadującymi, lecz również z państwami położonymi w Europie, Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej. Głównym warunkiem współdziałania, na którym opiera się Republika Białorusi, po nawiązaniu stosunków dyplomatycznych z 177 państwami świata, jest jednakowa podstawa dialogu, brak dyktatu i przymusu.

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie od pięciu lat. Obecnie jest wykładowcą w Katedrze Dziennikarstwa i Literatury Zagranicznej Instytutu Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: nowoczesne stosunki międzynarodowe, dziennikarstwo międzynarodowe, międzynarodowa wymiana informacji.

978-620-2-44866-6

Wydawnictwo
Zezkresy Wiedzy

Boris Zalesski

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część I

Boris Zalesski

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część I

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalesski

**Granice zrównoważonego
partnerstwa. Część I**

FOR AUTHOR USE ONLY

Wydawnictwo Bezkręsy Wiedzy

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

Publisher:

Wydawnictwo Bezkresy Wiedzy

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-2-44866-6

Copyright © Boris Zalesski

Copyright © 2020 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Borys Zalesky

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część I

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Globalnewyzwania i dyplomacja parlamentarna	7
Białoruś - Kazachstan: rezerwa - dyplomacja parlamentarna.....	10
Białoruś - Pakistan: od dyplomacji parlamentarnej do konkretnych projektów	13
Białoruś-Malezja: podstawy stosunków - współpraca międzyparlamentarna	16
Kultura eksportowa i świadomość masowa	21
Programy państw Unii: w kierunku odnowy.....	24
Twin Cities and Union Building	26
Republika Białorusi - obwód irkucki: akcenty zostaną umieszczone na mapie drogowej.....	28
Republika Białoruś - Terytorium Stavropol: perspektywy zawarcia umowy.....	30
Obwód witebski - obwody Rosji: kurs na temat intensyfikacji kontaktów	33
Regiony Białorusi - obwód Pawłodarski: partnerstwo jako punkt wzrostu gospodarczego	36
Obwód witebski - województwo łódzkie: rozszerzająca się geografia połączeń	39
Białoruś - Turcja: w kierunku nowych form interakcji regionalnej.....	42
Białoruś-Chiny: partnerstwo opiera się na podejściu naukowym.....	45
Białoruś - Hunan: od punktów kontaktowych do linii partnerskiej.....	48
Obwód brzeski - chińskie obwody: perspektywy korzystnej dla obu stron współpracy	52
Białoruś - Syria: od stabilizacji do współpracy.....	56

FOR AUTHOR USE ONLY

Globalne wyzwania i dyplomacja parlamentarna

We wrześniu 2016 roku na Białorusi został wybrany parlament szóstej kadencji. Czas, który upłynął od tego czasu, pokazał, że jednym z najważniejszych kierunków jego działalności jest znaczące zintensyfikowanie tzw. "dyplomacji parlamentarnej", która powinna opierać się na zadaniach "dywersyfikacji rynków zbytu i promocji białoruskich towarów i usług"¹. Przypomnijmy, że termin "dyplomacja parlamentarna" odnosi się do zestawu aktywnych działań parlamentu, grup w jego składzie lub poszczególnych parlamentarzystów na rzecz osiągnięcia celów polityki zagranicznej w formie dialogu, a także różnych aspektów działalności międzynarodowej parlamentarzystów związanych zarówno z realizacją międzynarodowych zobowiązań państwa, jak i promocją jego różnych inicjatyw w zakresie polityki zagranicznej i zagranicznej gospodarki.

Uważa się, że formaty dialogu, które mają na celu budowanie międzynarodowej areny przedstawicieli wybranych przez ludzi, mogą przyczynić się do poszukiwania skutecznych strategii rozwiązywania globalnych i regionalnych problemów i sprzeczności. A jeśli pamiętamy, że dzisiejsze środowisko międzynarodowe charakteryzuje się utrzymującą się niestabilnością i zwiększoną niepewnością z powodu trwającej globalnej transformacji oraz negatywnego wpływu tradycyjnych i nowych wyzwań i zagrożeń, to niетrudno zrozumieć, dlaczego dzisiaj "tendencja do wzrostu wielofunkcyjnej działalności parlamentów w stosunkach międzynarodowych jest powszechna". Dotyczy to prawie wszystkich państw świata i tworzonych przez nie struktur międzyparlamentarnych².

Oceniając obecny stan rozwoju dyplomacji parlamentarnej, należy również wyjść z założenia, że dziś coraz częściej wraca ona do interesów narodowych i zaczyna rozwiązywać poważne problemy polityki zagranicznej i gospodarki. I jest to zrozumiałe, ponieważ "powrót do interesów narodowych, pragmatyczne podejście jest pod wieloma względami nie tylko odpowiedzią na kryzysy zewnętrzne, ale także logicznym krokiem w przemyśleniu metodologii realizacji <...> celów w polityce globalnej". Z kolei wzmożona aktywność parlamentarna na arenie międzynarodowej jest ważnym punktem rozwoju samej instytucji parlamentaryzmu i ustanowienia

---

¹ Międzynarodowa działalność posłów powinna przyczyniać się do dobrobytu ludzi - Andreichenko [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/mezhdunarodnaja-aktivnost-deputatov-dolzha-sposobstvovat-povysheniju-blagosostojanija-naroda-224872-2016/>

² Lichaczow, W. Dyplomacja parlamentarna /W. Lichaczow // [Zasoby elektroniczne]. - - 2009. - URL: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/122>

parlamentu krajowego jako centrum rozwoju strategii polityki zagranicznej, gdyż "wzrost skuteczności dyplomacji parlamentarnej na poziomie globalnym przejawia się w rozszerzeniu kompetencji, zasięgu geograficznym działalności i zakresie poruszanych zagadnień"³.

Innymi słowy, dyplomacja parlamentarna jest narzędziem, które może poprawić sposób, w jaki dyskutujemy i stworzyć środowisko sprzyjające współpracy międzynarodowej, zarówno dwustronnej, jak i wielostronnej. Jednocześnie ważne jest, aby parlamentarzyści w obecnej politycznej i gospodarczej rzeczywistości globalnej byli organicznie włączeni w system realizacji polityki zagranicznej i skutecznego podejmowania decyzji, opierając się na wzmocnieniu analitycznego komponentu swojej pracy, ponieważ to właśnie dogłębna analiza sytuacji w obcych krajach może sprawić, że skutecznie będą poszukiwać możliwych sposobów wpływania na społeczeństwo obywatelskie w celu rozwiązania istniejących problemów związanych z interakcją.

W tym kontekście istotny jest również temat poprawy wsparcia informacyjnego działań w zakresie polityki zagranicznej parlamentu krajowego w celu celowego kształtowania nie tylko jego międzynarodowego wizerunku, ale również całego kraju. Tym bardziej, że "ważnym problemem w dziedzinie informacji jest nadmierna tajność dostępu do informacji, nadmierna tajność materiałów przedstawianych prasie mogłaby zostać znacznie zwiększona poprzez określenie kierunków działań i listy niektórych proponowanych inicjatyw"⁴.

Kilka parlamentów krajowych wyróżnia się obecnie wśród głównych form działań w zakresie polityki zagranicznej. Po pierwsze, instytucjonalne i prawne wzmocnienie współpracy międzynarodowej poprzez ustanowienie ram prawnych opartych na traktatach, poprawę prawa międzynarodowego oraz przyjmowanie oświadczeń, odwołań i rezolucji w sprawach polityki zagranicznej. Po drugie, wzmocnienie bezpieczeństwa międzynarodowego poprzez udział parlamentarzystów w międzynarodowych konferencjach, sympozjach, debatach, okrągłych stołach, misjach pokojowych i obserwacji wyborów w innych krajach. Po trzecie, rozwój współpracy międzyparlamentarnej poprzez międzynarodowe spotkania parlamentarzystów,

---

³ Kondraszowa, E.W. Parlamentaryzm ewolucji w kontekście rosyjskiej polityki zagranicznej / E.W. Kondraszowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2008. - URL; <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/295367.html>.

⁴ Kondraszowa, E.W. Parlamentaryzm ewolucji w kontekście rosyjskiej polityki zagranicznej / E.W. Kondraszowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2008. - URL; <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/295367.html>.

osobiste kontakty z zagranicznymi kolegami, przedstawicielami organizacji rządowych i pozarządowych.

Jeśli mówimy o białoruskim parlamencie, to współpraca międzyparlamentarna zajmuje szczególne miejsce w jego systemie działań w zakresie polityki zagranicznej, ponieważ "ta forma zawiera w sobie maksymalny potencjał dla prowadzenia własnej aktywnej polityki międzynarodowej, a także dla wspomagania oficjalnej dyplomacji w realizacji inicjatyw z zakresu polityki zagranicznej"⁵. Priorytety białoruskiej dyplomacji parlamentarnej obejmują kwestie antykryzysowe, a także promowanie stosunków międzynarodowych białoruskich regionów we wszystkich dziedzinach.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁵ Gorelik, A.A. Działalność białoruskiego parlamentu w zakresie polityki zagranicznej w nowoczesnych warunkach (w języku rosyjskim) / A.A. Gorelik // [Zasoby elektroniczne]. -- 2016. - URL: http://www.pac.by/ncatfiles/000038_786310_k_Gorelik.pdf

Białoruś - Kazachstan: rezerwa - dyplomacja parlamentarna

W marcu 2017 roku Białoruś odwiedziła delegacja parlamentarna z Kazachstanu pod przewodnictwem przewodniczącego Mażylistu Parlamentu N. Nigmatulina. Wizyta ta była wyrazem wspólnego i najbardziej zainteresowanego dążenia Mińska i Astany do poszerzenia instrumentów interakcji białorusko-kazachskiej kosztem tak skutecznej formy budowania dwustronnego dialogu jak dyplomacja parlamentarna. Dlatego w ramach licznych spotkań kazachstańskich parlamentarzystów na ziemi białoruskiej dyskutowano nie tylko o współpracy międzyparlamentarnej, ale również o współpracy w sferze handlowej i gospodarczej, o poprawie podstawy prawnej umów, o funkcjonowaniu wspólnych produkcji montażowych na terytorium Kazachstanu.

Zaangażowanie dyplomacji parlamentarnej w rozwiązywanie szeregu kwestii związanych z partnerstwem między Białorusią a Kazachstanem jest bardzo na czasie, choćby dlatego, że dzisiejsze strony "muszą podjąć wysiłki na rzecz przezwyciężenia spowolnienia we współpracy handlowej i gospodarczej, zarówno dwustronnej, jak i w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej"⁶. Rzeczywiście, w 2014 roku białorusko-kazachski obrót handlowy był rekordowy i wyniósł prawie miliard dolarów. Jednak już w 2016 roku wielkość wzajemnej wymiany handlowej zmniejszyła się ponad dwukrotnie i wyniosła 419,1 mln dolarów. I chociaż bilans handlowy w tym przypadku był dodatni dla Białorusi ze względu na dostawy białoruskich traktorów i ciągników, mleka i produktów mlecznych, maszyn i mechanizmów do zbioru i młócenia zbóż, ciężarówek i mebli, to obecnie priorytetowe zadanie dla parlamentarzystów obu państw jest sformułowane w następujący sposób: "zapewnienie skutecznego wsparcia legislacyjnego dla wszystkich decyzji i umów głów państw". <...> Innym ważnym zadaniem jest praca nad zwiększeniem obrotów handlowych" .

Należy zauważyć, że obecnie głównym dokumentem w praktycznym rozwoju dwustronnych stosunków białorusko-kazachskich jest międzyrządowy plan działania na lata 2017-2018, który obejmuje wszystkie obszary współdziałania, w tym handel i kwestie gospodarcze, naukowe i techniczne, kulturalne i humanitarne, regionalne. Zgodnie z tym dokumentem strony wyznaczyły sobie zadanie - w bardzo bliskiej przyszłości - przywrócenia poziomu obrotów handlowych w 2014 roku, a nawet jego przekroczenia. I pewne kroki są podejmowane w tym kierunku.

---

⁶ Spotkanie z przewodniczącym Mażylistu Parlamentu Kazachstanu Nurlanem Nigmatulinem [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predsedelem-mazhilisa-parlamenta-kazaxstana-nurlanom-nigmatulinym-15817/

Kazachstan zorganizował już montaż wyposażenia kamieniołomu i kopalni Białoruskiego Zakładu Samochodowego, białoruskich ciągników, kombajnów zbożowych i paszowych, podnośników towarowych i osobowych, sprzętu gaśniczego. Obecnie w kraju działa łącznie 8 wspólnych zakładów montażowych białoruskich maszyn i urządzeń. Strony pracują nad uruchomieniem kolejnych 6 zakładów montażowych⁷. Strona białoruska planuje wziąć w nich udział, w szczególności JSC "Pińsk - zakład małej mechanizacji" i LLC "Dorelektromasz". Ponadto wkrótce współpraca w sferze przemysłowej zostanie rozszerzona poprzez utworzenie Białorusko-Kazachskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego w Kościetau. A na początku 2017 roku zakład Astana Motors w Ałmatach rozpoczął produkcję ciężarówek pod marką Mińsk Automobile Plant. Ważne jest, że "projekt produkcji MAZ-ów w Kazachstanie obejmuje więcej niż tylko montaż ciężarówek z dużą ilością węzłów". Już teraz udział komponentów lokalnych wynosi 30%. Do końca tego roku liczba ta dla lokalizacji produkcji wzrośnie do 50%⁸.

Wszystkie te fakty wskazują, że strony stworzyły pewne fundamenty dla rozwoju i przyjęcia Programu współpracy społeczno-gospodarczej między Białorusią a Kazachstanem do 2026 roku, którego podpisanie planowane jest na sierpień 2017 roku. Dokument ten, którego pojawienie się będzie promowane przez parlamentarzystów obu krajów, będzie mógł i musi znaleźć swoją kontynuację i rozwój, a także rozpoczęte już projekty stworzenia parku przemysłowego i technologicznego sprzętu rolniczego i komunalnego, wspólnego montażu miejskich wywozów na bazie Mińskiej Fabryki Samochodów, łączy "Lidagroprommash", jak również te, które są jeszcze w fazie rozwoju. W szczególności program ten mógłby otworzyć "dobre perspektywy dla współpracy w dziedzinie dronów, współpracy przemysłu kosmicznego"⁹ a także udział strony białoruskiej w realizacji zakrojonej na szeroką skalę inicjatywy lidera Kazachstanu N. Nazarabajewa dotyczącej trzeciej modernizacji kraju. Przypomnijmy, że pod koniec stycznia 2017 r. szef Kazachstanu przedstawił pięć głównych priorytetów reformy kazachskiej gospodarki, których realizacja zapewni jej wzrost powyżej średniej światowej i trwały postęp w liczbie 30 krajów rozwiniętych. "Pierwszym priorytetem jest przyspieszona modernizacja technologiczna."

---

⁷ Delegacja parlamentarna Kazachstanu przybyła na Białoruś [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/parlamentskaja-delegatsija-kazahstana-pribyla-v-belarus-237708-2017/>

⁸ Białoruskie produkty cieszą się popytem wśród konsumentów w Kazachstanie - Nigmatulina [Surowiec elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/beloruskaja-produktsija-polzuetsja-sposom-u-potrebitelej-v-kazahstane-nigmatulin-237925-2017/>

⁹ Spotkanie z delegacją parlamentarną Kazachstanu [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7109>

Powstanie¹⁰program "Cyfrowy Kazachstan", w którym można wykorzystać osiągnięcia białoruskich specjalistów z powszechnym wprowadzeniem takich elementów czwartej rewolucji przemysłowej, jak automatyzacja, robotyzacja, sztuczna inteligencja.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁰ Muminov, A. Nursultan Nazarbayev wymienił pięć priorytetów modernizacji Kazachstanu / A. Muminov // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.abctv.kz/ru/news/nursultan-nazarbaev-nazval-pyat-prioritetov-modernizacii-ka>

Białoruś - Pakistan: od dyplomacji parlamentarnej do konkretnych projektów

Pakistan jest jednym z tych państw azjatyckich, z którymi stosunki z Republiką Białorusi rozwijały się szczególnie intensywnie w ciągu ostatnich kilku lat. Dwie wizyty białoruskiego lidera w Pakistanie w 2015 i 2016 roku, wymiana wizyt premierów N. Szarifa i A. Kobyakowa w sierpniu i listopadzie 2015 roku pokazały, że nadszedł czas zasadniczych zmian w dwustronnych stosunkach białorusko-pakistańskich. Przyjęta mapa drogowa współpracy między Białorusią i Pakistanem w perspektywie krótko- i średnioterminowej "wyznacza zadanie zwiększenia do 2020 roku wolumenu wzajemnych obrotów handlowych do ¹¹1 mld dolarów.

W 2017 r. partie doszły do wniosku, że "do pogłębienia współpracy niezbędna jest regularna interakcja między parlamentarzystami". To właśnie parlamenty służą jako ważne ogniwa w budowaniu mostów między ludźmi, pogłębianiu wzajemnego zrozumienia i rozwijaniu wzajemnie korzystnej współpracy¹². Dlatego też w kwietniu 2017 roku Izba Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego Białorusi i Zgromadzenie Narodowe Parlamentu Pakistanu podpisały wspólne oświadczenie i protokół ustaleń, w którym stwierdza się, że "rozwój pełnowymiarowej interakcji jest niemożliwy bez ustanowienia i umocnienia skutecznego dialogu międzyparlamentarnego"¹³.

Należy zaznaczyć, że potencjał rozszerzenia obecnej współpracy białorusko-pakistańskiej opiera się na zrozumieniu, że gospodarka tego azjatyckiego kraju rozwija się i oferuje duże możliwości inwestycyjne w rolnictwie, przemyśle rolniczym, farmaceutycznym, przemyśle lekkim, maszynowym, naftowym i gazowym. A w wielu z tych obszarów ostatnio podjęto konkretne kroki na rzecz skutecznej współpracy ze stroną białoruską. I tak, dosłownie pod koniec marca 2017 roku strona pakistańska ogłosiła zamiar realizacji projektu inwestycyjnego polegającego na otwarciu w

---

¹¹ Gryszkiewicz, A. Białoruś i Pakistan są w stanie zwiększyć wzajemne obroty handlowe do 1 miliarda dolarów do 2020 roku - Vovk / A. Grishkevich // [Zasoby elektroniczne]. -- 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/belarusi-i-pakistanu-po-silam-narastit-vzaimnyj-tovarooborot-do-1-mlrd-k-2020-godu-vovk-239082-2017/>

¹² Stosunki między Pakistanem a Białorusią rozwijają się w bezprecedensowym tempie w ostatnich latach - Sharif [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnosheniya-pakistanu-i-belarusi-v-poslednie-gody-razvivajutsja-bespretendentnymi-tempami-sharif-242294-2017/>

¹³ Białoruś i Pakistan stwierdziły znaczenie współpracy w sektorze rolnym [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-zajavili-o-vazhnosti-sotrudnichestva-v-sfere-apk-241978-2017/>

provincji Pendżab zakładu montażowego dla białoruskich ciągników, które są tu już dobrze znane.

Przypominamy, że Mińskie Zakłady Ciągnikowe rozpoczęły dostawy swoich maszyn do Pakistanu w 1955 roku. I w tym czasie wyeksportował tam ponad 130 tysięcy samochodów. A w 2015 roku w tym kraju na bazie zakładu "Orient Tractor" otwarto zakład montażowy do produkcji białoruskich maszyn - około czterech tysięcy ciągników rocznie. Ale "dziś park traktorów w Pakistanie jest szacowany na 700 000 pojazdów". Roczny popyt rynkowy wynosi 85-90 tys. ciągników"¹⁴. Dlatego istnieją powody, aby wierzyć, że nowy projekt montażu białoruskich maszyn rolniczych przyniesie jego uczestnikom realne korzyści. Co więcej, strona białoruska zaoferowała już swoim pakistańskim partnerom nie tylko montaż traktorów, lecz również zaopatrzenie miejscowych rolników w maszyny i technologie rolnicze. W przyszłości ta spółka joint venture w stanie Pendżab będzie gromadzić nie tylko sprzęt rolniczy, ale także komunalny.

W ostatnim czasie rozwój dwustronnej współpracy w sektorze rolnym nabrał silnego rozpędu na pierwszym wspólnym białorusko-pakistańskim forum rolniczym, które odbyło się w kwietniu 2017 roku w Pakistanie, w którym wzięła udział reprezentatywna delegacja pod przewodnictwem przewodniczącego Izby Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego Białorusi W. Andrejczenki. W ramach tego przełomowego wydarzenia strona białoruska przedstawiła główne priorytety dwustronnej współpracy w sektorze rolnym, w tym "budowanie wzajemnego obrotu, tworzenie wspólnych zakładów przetwórczych, wymianę zaawansowanych osiągnięć w dziedzinie nauk rolniczych, organizowanie wspólnych szkoleń personelu"¹⁵.

Tak więc **wzrost wzajemnych obrotów handlowych zostanie** ułatwiony przez intensyfikację działalności eksportowej takich białoruskich producentów, jak Połocki Zakład Mleczarski, Witebski Zakład Drobiarski Brojlerów i Zakład Puszgarski Orsza na rynku pakistańskim, CJSC Meat and Milk Company, Biokom LLC, OJSC Agrokombinat Dzerzhinsky, OJSC Leedselmash, OJSC Gomselmash wykazały swój potencjał produkcyjny i technologiczny na pierwszym wspólnym forum rolnym. Jeśli chodzi o powstawanie **nowych** spółek joint venture, mówimy o "tworzeniu przedsiębiorstw zajmujących się przetwórstwem mięsa drobiowego, budowie szklarni,

---

¹⁴ Pakistan jest gotowy do zainwestowania w utworzenie nowego zakładu montażu ciągników BELARUS [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/pakistan-gotov-investirovat-v-sozdanie-novogo-sborochnogo-proizvodstva-traktorov-belarus-240149-2017/>

¹⁵ Andreichenko w sprawie priorytetów współpracy z Pakistanem: zwiększenie obrotów handlowych i utworzenie wspólnego przedsiębiorstwa handlowego [zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/andrejchenko-o-prioritetah-sotrudnichestva-s-pakistanom-naraschivanie-tovarooborota-i-sozdanie-sp-242175-2017/>

kompleksów suszenia zboża".¹⁶Ponieważ strony mają już dobre praktyki w zakresie projektowania konstrukcji i wyposażenia obiektów do hodowli bydła, obiektów do przechowywania owoców i warzyw, szklarni. Jeśli chodzi o **wymianę zaawansowanych osiągnięć w dziedzinie nauk agrarnych**, podpisany w kwietniu 2017 roku Protokół ustaleń i współpracy między Białoruskim Państwowym Agrarystycznym Uniwersytetem Technicznym a Agrarystycznym Uniwersytetem w Faisalabadzie powinien stworzyć dodatkowe możliwości.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁶ Białoruś i Pakistan zamierzają utworzyć wspólne przedsiębiorstwa [zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-pakistan-namereny-sozdavat-sovmestnye-predprijatija-242021-2017/>

Białoruś-Malezja: podstawy stosunków - współpraca międzyparlamentarna

Malezja jest krajem w Azji Południowo-Wschodniej, który jest uważany przez Republikę Białorusi za ważnego i obiecującego partnera w regionie, a potencjał współpracy z nim nie został jeszcze rozwinięty. W 2015 roku kraj zajął 25. miejsce pod względem białoruskiego eksportu wśród wszystkich partnerów handlowych Białorusi. Wolumen wzajemnych dostaw wynosił wtedy prawie 160 milionów dolarów, a nadwyżka dla strony białoruskiej w wysokości 65,1 milionów dolarów. W 2016 roku trend ten praktycznie się utrzymał: eksport z Białorusi do Malezji przez dziesięć miesięcy przekroczył 85 milionów dolarów, a nadwyżka wyniosła 40 milionów dolarów. Jednak lwią część białoruskich dostaw zajmują nawozy potasowe, co jest całkiem zrozumiałe, ponieważ Malezja jest jednym z największych konsumentów chlorku potasu w Azji Południowo-Wschodniej. W tym samym roku 2015 dostarczono tu 406,9 tys. ton tych nawozów za 109,5 mln dolarów, a w roku 2016 - 546,2 tys. ton za 104,6 mln dolarów. Tylko te fakty świadczą o tym, że jeśli chodzi o współpracę handlową i gospodarczą, strony mają gdzie się podziać - zdywersyfikować wzajemne dostawy. Aby to jednak uczynić, należy określić najskuteczniejsze mechanizmy współpracy dwustronnej.

Mińsk ma na ten temat własne zdanie, które jednak podzielane jest również w Kuala Lumpur: "Współpraca międzyparlamentarna powinna stać się jednym z kamieni węgielnych w fundamencie stosunków białorusko-malajskich"¹⁷. I wydaje się, że strony już podejmują konkretne kroki w kierunku osiągnięcia celu. Jeszcze w lutym 2013 roku Zgromadzenie Narodowe Białorusi powołało grupę roboczą ds. współpracy z parlamentem malajskim. Na zasadzie wzajemności, w kwietniu 2014 roku parlament malajski utworzył grupę przyjaźni parlamentarnej Malezji i Białorusi, której przedstawiciele, na czele z wicemarszałkiem Izby Reprezentantów R. Kiandi, przybyli do Mińska w sierpniu tego samego roku, gdzie sformułowali jedno z najważniejszych zadań białorusko-malajskich stosunków partnerskich: "Oba kraje muszą stworzyć i rozwinąć ramy prawne dla współpracy"¹⁸.

---

¹⁷ Spotkanie z Pandikarem Aminem Mulią, przewodniczącym malezyjskiej Izby Reprezentantów [Zasoby Elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-so-spikerom-palaty-predstavitelej-parlamenta-malajzii-pandikarom-aminom-mulija-15126/

¹⁸ Białoruś i Malezja mają duże możliwości rozwoju współpracy dwustronnej [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/belarus-i-malajzija-imejut-bolschie-vozmozhnosti-dlja-razvitiija-dvustoronnego-sotrudnichestva-51954-2014>

Wreszcie, w 2016 roku strony podpisały Memorandum o współpracy międzyparlamentarnej, zauważając, że "Białoruś i Maleszja mają niezbędne podstawy do pogłębienia dialogu politycznego, rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych, współpracy w dziedzinie kultury, nauki, edukacji, opieki zdrowotnej".¹⁹że istnieje ogromny niezrealizowany potencjał do interakcji i istnieje wiele punktów styknięch.

Wizyta marszałka Izby Reprezentantów parlamentu Maleszji P.A. Mulii w Mińsku w grudniu 2016 roku pokazała szeroki zakres tematyczny, który na sugestię parlamentarzystów obu krajów będzie w najbliższej przyszłości obejmował współpracę białorusko-malajską: przemysł, turystyka, edukacja, wysokie technologie, wojskowy kompleks przemysłowy, tworzenie wspólnych przedsięwzięć, budowanie więzi międzyregionalnych i naukowo-technicznych. W szczególności, w odniesieniu do współpracy naukowej i technicznej, "projekty w dziedzinie biotechnologii, mikrobiologii, optyki laserowej, nowych materiałów mogłyby być realizowane jako punkty wyjścia"²⁰. Instytucje szkolnictwa wyższego obu krajów rozważają już kilka umów dotyczących kwestii związanych ze szkoleniem specjalistów, zarówno na poziomie uniwersyteckim, jak i pracowników naukowych o wyższych kwalifikacjach, ponieważ "zwiększona interakcja w zakresie szkolenia pomogłaby w rozwoju stosunków politycznych, handlowych i gospodarczych"²¹.

Wydaje się, że na rynku malezyjskim ciekawą szansę może otworzyć się szereg białoruskich eksporterów, którzy do tej pory dostarczali tam oprócz nawozów potasowych, niewielkie ilości opon, przyrządów pomiarowych, sprzętu i produktów spożywczych. W 2016 roku Homel Khimzavod, OJSC, i Belsolod, OJSC, próbowały dostarczyć do tego kraju mieszane nawozy mineralne. W związku z intensywnym rozwojem rolnictwa w Maleszji istnieją perspektywy na wznowienie eksportu białoruskich maszyn rolniczych. Przypominamy, że pierwsze dostawy maszyn Mińskiej Fabryki Traktorów odbyły się tu już w 1968 roku, ale potem zaczęto je realizować przez Singapur. Obecnie "wydajność malezyjskiego rynku maszyn rolniczych szacuje się na 70-80 milionów dolarów rocznie". Park traktorów i innych maszyn rolniczych składa się z około 43 tys. sztuk. Głównymi użytkownikami takich

---

¹⁹ Andreichenko: Białoruś i Maleszja mają podstawy do pogłębienia dialogu politycznego [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/andreichenko-u-belarusi-i-malajzii-est-osnova-dlja-uglubljenija-politicheskogo-dialoga-224305-2016/>

²⁰ Andrey Kobyakov spotkał się z przewodniczącym Izby Reprezentantów parlamentu Maleszji [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6900>

²¹ Białoruś proponuje Maleszji rozwinięcie bardziej intensywnej współpracy w zakresie szkolenia personelu [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belarus-predlagaet-malajzii-bolee-intensivno-razvivat-sotrudnichestvo-v-sfere-podgotovki-kadrov-224404-2016/>

urządzeń są producenci rolni zajmujący się uprawą plantacji²². Tak więc białoruskie ciągniki mogą być tutaj bardzo poszukiwane w dużych ilościach.

Strona malezyjska zwróciła również uwagę na swoje zainteresowanie takimi białoruskimi przedsiębiorstwami, jak Białoruski Zakład Samochodowy w Żodinie i "Zakład Naprawy Samolotów 558" w Baranowiczach. W tym azjatyckim kraju może być popyt na białoruskie wywrotki, ponieważ "Malezja ma duże złoża surowców mineralnych". Są to rudy żelaza, węgiel i metale nieżelazne. Kraj zajmuje jedną z czołowych pozycji na rynku cyny. <...> Teraz rozpoczyna się faza ożywienia tego sektora". Jeśli chodzi o przedsiębiorstwo w Baranowiczach, zrealizowało ono już jednorazowe kontrakty z klientami z Malezji. Ale dziś Malezja rozważa możliwość rozszerzenia współpracy z Białorusią w dziedzinie sprzętu lotniczego, dlatego mówimy o rozszerzeniu współpracy strony białoruskiej "z Ministerstwem Obrony Malezji w zakresie naprawy i modernizacji samolotów typu MiG-29"²³.

Podobno współpraca białorusko-malajska w dziedzinie sprzętu wojskowego może w najbliższej przyszłości znacznie się rozszerzyć. Co najmniej w marcu 2017 roku strona białoruska poczyniła ważne kroki w tym kierunku, demonstrując swoje najnowsze technologie obronne na 14. Międzynarodowej Wystawie Wyposażenia Lotniczego i Morskiego LIMA-2017, która odbyła się w Malezji na wyspie Langkawi. Należy zauważyć, że forum to jest jedną z największych wystaw sprzętu wojskowego w regionie Azji i Pacyfiku, która odbywa się co dwa lata od 26 lat pod auspicjami Ministerstwa Obrony Malezji. Tym razem wzięło w nim udział około 350 firm z 36 krajów i około 400 tysięcy zwiedzających. Udział Białorusi w tym wydarzeniu można rozumieć jako "poprzednie wystawy LIMA okazały się doskonałą platformą do prezentacji i promocji najnowszego sprzętu i technologii lotniczych i morskich na rynku Malezji i całego regionu Azji i Pacyfiku"²⁴.

Dlatego na wspólnym stoisku Komitetu Państwowego ds. Polityki Wojskowej i Przemysłowej zaprezentowano najnowsze technologie obronne i możliwości sektora obronnego białoruskiej gospodarki w zakresie rozwoju i produkcji sprzętu

---

²² Malezja rozważa możliwość zakupu sprzętu MTZ do pracy na polach ryżowych [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/malajzija-rassmatrivaet-vozmozhnost-zakupki-tehniki-mtz-dlja-raboty-na-risovyh-poljah-224664-2016/>

²³ Malezja jest zainteresowana rozszerzeniem współpracy z Białorusią w zakresie naprawy samolotów wojskowych [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/malajzija-zainteresowana-rasshirit-sotrudnichestvo-s-belarusiju-po-remontu-voennoj-aviatehniki-224895-2016/>

²⁴ Zhibul, A. Najnowsze technologie obronne Białorusi zostaną zaprezentowane na wystawie LIMA w Malezji / A. Zhibul // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/society/view/novejshie-oboronnnye-tehnologii-belarusi-budut-predstavleny-na-vystavke-lima-v-malajzii-235856-2017/>

zrobotyzowanego, komponentów lotniczych, nowoczesnego sprzętu radarowego, stacji i zespołów tłumienia fal radiowych, wyrobów optycznych i optoelektronicznych, urządzeń wyświetlających informacje, zdolnych do pracy w trudnych warunkach, a także głębokiej modernizacji systemów antyrakietowej obrony powietrznej. Niezależną ekspozycję na tej wystawie zaprezentował również "Zakład Naprawy Samolotów 558", który zaprezentował szeroką gamę bezzałogowych statków powietrznych - taktycznych UAV typu samolot - "Ercut-1(2)", "Condor-1(2)", "Moskit", start pionowy i lądowanie typu ATV - "Hornet" UAV, ARTZ "Satellit" i ponad 20 pozycji komponentów lotniczych produkowanych przez firmę w Baranowiczach.

Pewne perspektywy widziane są również w interakcji pomiędzy regionami Białorusi i Malezji. Po stronie białoruskiej dotyczy to przede wszystkim mińskiego obwodu, gdzie znajduje się siedziba głównego eksportera do tego kraju - Belaruskali. Interesujący jest fakt, że "udział białoruskich nawozów potasowych wśród wszystkich podobnych produktów na rynku malezyjskim sięga 25%"²⁵. Obszar metropolitalny ma jednak nadzieję, że eksport na rynek malezyjski nie będzie ograniczony tylko do nawozów potasowych. Ich oferta może zostać rozszerzona o pojazdy rolnicze i użytkowe oraz produkty żywnościowe. Po stronie malezyjskiej w tę międzyregionalną współpracę zaangażowane będzie państwo Sabah. Jeśli doświadczenia z interakcją z nim okażą się pozytywne, to w obwodzie mińskim nie wyklucza się rozwoju bliskich związków z innymi regionami Malezji.

Należy zauważyć, że w ciągu ostatnich kilku lat intensyfikacja działań na rzecz poszerzenia białorusko-malajskiej interakcji, opartej na współpracy międzyparlamentarnej, zaczęła już przynosić realne rezultaty. W szczególności "tempo wzrostu białoruskiego eksportu do Malezji w styczniu 2017 roku w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku wyniosło 172,4%, wielkość eksportu - 13,8 mln²⁶dolarów". Obecnie rozwój stosunków dwustronnych między Białorusią a Malezją jest jednym z priorytetów w tworzeniu tak ważnego i skutecznego instrumentu rozszerzenia korzystnego dla obu stron partnerstwa, jakim jest międzyrządowa białorusko-malajaska komisja ds. współpracy handlowej i gospodarczej. Należy przyjąć, że jego pojawienie się w 2017 r. może być czynnikiem dalszej intensyfikacji stosunków między tymi dwoma krajami, które w marcu tego roku skończyły 25 lat.

---

²⁵ Obwód Miński planuje rozwijać współpracę z malezyjskim państwem Sabah [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-planiruet-razvivat-sotrudnichestvo-s-malajzijskim-shtatom-sabah-224590-2016/>

²⁶ Na początku 2017 roku Białoruś gwałtownie zwiększyła swój eksport do Malezji, Filipin i Singapuru [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-v-nachale-2017-goda-rezko-narastila-eksport-v-malajziju-singapur-i-filippiny-235803-2017/>

Według Mińska i Kuala Lumpur, w ciągu ćwierćwiecza obie strony były świadkami wzrostu wzajemnych obrotów handlowych, rozwoju więzi politycznych i kulturowych. Dalszy rozwój tego konstruktywnego dialogu tylko "pozytywnie wpłynie na realizację istniejącego bogatego potencjału współpracy białorusko-malajskiej"²⁷.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

²⁷ Kierownictwo ministerstw spraw zagranicznych Białorusi i Malezji zwraca uwagę na duży potencjał stosunków dwustronnych [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/rukovodstvo-mid-belarusi-i-malajzii-otmechajut-bolshoj-potentsial-dvustoronnih-otnoshenij-237705-2017/>

Kultura eksportowa i świadomość masowa

Pojawienie się takiego zadania wśród najważniejszych strategicznie w dokumencie rządowym najwyższego szczebla, musimy założyć, nie jest przypadkiem. Jak wiadomo, eksport jest podstawą otwartej gospodarki białoruskiej, ponieważ dostarcza walutę obcą w kraju, zyski dla przedsiębiorstw i podatki do budżetu Białorusi. W związku z tym w Orędziu do narodu białoruskiego i Zgromadzenia Narodowego w kwietniu 2016 roku zauważono, że "najważniejszym priorytetem, priorytetem wśród priorytetów, był i pozostaje eksport, jego wzrost i koniecznie dywersyfikacja"²⁸. Jednak wyniki ostatnich pięciu lat (2011-2015) ujawniły szereg czynników ograniczających wzrost i optymalizację białoruskiej struktury eksportu. Należą do nich powolny rozwój nowych rynków, niska konkurencyjność produktów krajowych, pozostawanie w tyle za krajami rozwiniętymi pod względem wydajności pracy, niedostateczne wykorzystanie przewag konkurencyjnych, ukierunkowanie białoruskiej produkcji przemysłowej na zasoby zewnętrzne, brak szerokiej gamy innowacyjnych towarów eksportowych, nieprzygotowanie struktur zarządzania przemysłowego i terytorialnego do szybkiego reagowania na zmiany warunków rynkowych i aktywnej promocji produktów na nowych rynkach. Wszystko to dzieje się na tle wzrostu "globalnej sprzedaży towarów i usług z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych", co prowadzi do częściowego wyparcia białoruskich towarów eksportowych sprzedawanych tradycyjnymi środkami²⁹.

³⁰W celu ostatecznego zwiększenia wolumenu białoruskiego eksportu towarów i usług o 1,21-1,25 razy, a także zwiększenia skali eksportu wyrobów przemysłowych wytwarzanych na Białorusi do 65%.

Rozwiązanie problemów o takiej złożoności jest możliwe tylko wtedy, gdy wszyscy krajowi producenci towarów i usług są zaangażowani w działalność gospodarczą i eksportową za granicą, niezależnie od skali produkcji i własności. Ale oto, co mówią

---

²⁸ Coroczne przemówienie do narodu białoruskiego i Zgromadzenia Narodowego // Oficjalny portal internetowy Prezydenta Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-21-aprelja-obratitsja-s-ezhegodnym-poslaniem-k-belorusskomu-narodu-i-natsionalnomu-13517/

²⁹ Narodowy Program Wspierania i Rozwoju Eksportu Republiki Białorusi na lata 2016-2020. - Mińsk, 2016. - - C. 7.

³⁰ Podstawowe postanowienia programu rozwoju społeczno-gospodarczego Republiki Białoruś na lata 2016-2020 // Białoruska Agencja Telegraficzna [Zasób elektroniczny]. - URL: <http://shod.belta.by/programma>

liczby: "W naszym kraju istnieje ponad dwadzieścia dwa tysiące podmiotów gospodarczych, ale tylko osiem tysięcy osiemset podmiotów gospodarczych zajmuje się działalnością eksportową"³¹. Inaczej mówiąc, dwie trzecie białoruskich przedsiębiorstw, firm i firm pozostaje poza sferą międzynarodowej współpracy biznesowej. Zdolność eksportowa kraju zależy jednak również od tego, "jak pomyślnie zostanie przeprowadzone przejście na gospodarkę opartą na innowacjach, jak stworzone zostanie sprzyjające otoczenie instytucjonalne, inwestycje i klimat biznesowy, zmniejszona zostanie intensywność importu produktów, a kapitał ludzki będzie rósł"³². Ponadto wszystkie te wyzwania muszą zostać podjęte w kontekście postępującej globalizacji, integracji międzynarodowej oraz umiędzynarodowienia produkcji i konsumpcji. Doświadczenia innych krajów pokazują, że tylko nosiciele wysokiej kultury eksportowej mogą sobie z nimi poradzić, co nie może być wprowadzone do świadomości masowej bez aktywnego udziału struktur medialnych.

Planowane jest rozwiązanie tego problemu w kilku kierunkach. Dlatego w ramach Priorytetu 1 "Optymalizacja krajowego systemu wspierania i rozwoju eksportu" w celu wzmocnienia pozycji Białorusi na obiecujących rynkach światowych planuje się stworzenie kompleksowego krajowego systemu wspierania eksportu, wykorzystującego nie tylko narzędzia finansowe, organizacyjne, marketingowe, handlowe i polityczne, dyplomatyczne, lecz również informacyjne. Zgodnie z tym priorytetem realizowane będą nie tylko takie działania jak: usystematyzowanie ram regulacyjnych i prawnych, wprowadzenie nowych podejść do szkolenia i rozmieszczenia kadry w kierunku eksportu, zmiany w formule organizacyjnego wsparcia eksportu towarów i usług, modernizacja mechanizmów finansowych wsparcia eksportu, rozwój niefinansowych instrumentów wsparcia eksportu, wykorzystanie potencjału działalności wystawienniczej, targowej i kongresowej, ale także znaczące wzmocnienie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

W ramach Priorytetu 6 "Rozwój innowacyjnego eksportu poprzez zwiększenie eksportu wyrobów i technologii opartych na wiedzy", którego realizacja przyczyni się do intensyfikacji struktury towarowej eksportu, zwiększenia wolumenu eksportu wyrobów głębszej obróbki, nowoczesnych materiałów i wyrobów gotowych o ulepszonych właściwościach, rozwoju eksportu wyrobów skomplikowanych

---

³¹ Zapis podejścia do prasy Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Białorusi W. Makieja w ramach udziału w Zgromadzeniu Środowisk Biznesowych Republiki Białorusi // Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/e19c618d70541f42.html>

³² Wystąpienie Władimira Makieja, ministra spraw zagranicznych Republiki Białorusi, na XVII zjeździe środowiska biznesowego Republiki Białorusi "Wyzwanie kryzysu" (2 marca 2016 r., Mińsk) // Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/e19c618d70541f42.html>

technicznie i technologicznie, w celu utrwalenia innowacyjnej specjalizacji białoruskiego eksportu, planuje się rozwój krajowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Ważnym elementem promocji kultury eksportowej w świadomości masowej powinna być promocja możliwości eksportowych naszego kraju za granicą, w globalnej sieci komputerowej, w systemie satelitarnych transmisji telewizyjnych i radiowych, co zostało nakreślone w Planie działania na rzecz realizacji Narodowego Programu Wspierania i Rozwoju Eksportu Republiki Białorusi na lata 2016-2020. Do tego zadania mogą przyczynić się również działające na Białorusi krajowe, branżowe, regionalne środki masowego przekazu oraz ich zasoby internetowe.

FOR AUTHOR USE ONLY

Programy państw Unii: w kierunku odnowy

Priorytetowe kierunki i priorytety dalszego rozwoju Państwa Związkowego Białorusi i Rosji w perspektywie średnioterminowej (2014-2017) zakładały stworzenie warunków wstępnych dla pogłębienia współpracy integracyjnej i interakcji między tymi dwoma państwami w celu zwiększenia produktu krajowego brutto, zrównoważonego rozwoju produkcji przemysłowej i rolnej, zwiększenia przepływów towarowych i inwestycji, zapewnienia stabilnego bilansu płatniczego uczestników budowy Unii. Ważnym narzędziem osiągania celów głębszej integracji jest realizacja programów unijnych opartych na konwergencji interesów Białorusi i Rosji. Obejmują one przede wszystkim importowe programy substytucyjne, które "stymulują bardziej przyspieszony rozwój produkcji krajowej w tych sektorach, w których konieczne jest zastąpienie brakujących produktów i zaspokojenie popytu na substytuty importowe"³³. Jednak już w listopadzie 2016 roku strony doszły do wniosku, że mechanizm tworzenia i przyjmowania unijnych programów państwowych powinien zostać poważnie usprawniony. "Programy są uzgadniane bardzo długo, bardzo boleśnie, opóźnienia nie zawsze są uzasadnione, jest wielu uczestników w procesie uzgodnień. <...> Coś radykalnego trzeba tu wziąć." Jednym z kierunków rozwiązania tego problemu jest rozszerzenie formatu interakcji między stronami, rozwój więzi i poszukiwanie nowych punktów kontaktowych z udziałem posłów Zgromadzenia Parlamentarnego Państwa Unii. I najwyraźniej realizacja tego kierunku rozpoczęła się w tym roku.

I tak, w lutym 2017 roku, na spotkaniu w Kaliningradzie, Komisja ds. Polityki Społecznej, Nauki, Kultury i Spraw Humanitarnych Zgromadzenia Parlamentarnego Związku Białorusi i Rosji wystąpiła z inicjatywą "określenia priorytetów rozwoju państwa unijnego na lata 2018-2021".³⁴ aby pokazać nowe aspekty współpracy między państwami członkowskimi Unii. Wśród nich jest nowy program "Innowacyjny rozwój kompleksów płóciennych Federacji Rosyjskiej i Republiki Białorusi", którego koncepcja została rozpatrzona przez Komisję Budżetu i Finansów Zgromadzenia Parlamentarnego na odosobnieniu w lutym 2017 roku w białoruskiej Orszy.

---

³³ Rapota, G. Białoruś i Rosja są strategicznymi partnerami i bliskimi sojusznikami. Ich interakcja jest wielowymiarowa i postępująca / G. Rapota // Interakcja regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej : projekt inform.-integratsii / esej, wywiad : B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk : Sieć biznesowa, 2016. -- C. 12.

³⁴ Browar, E. Parlamentarzyści unijni sugerują określenie priorytetowych zadań rozwoju SG na lata 2018-2021 / E. Browar // [Zasób elektroniczny]. - URL: <http://www.belta.by/society/view/sojuznye-parlamentarii-predlagajut-opredelit-pervoocherednye-zadachi-razvitija-sg-na-2018-2021-gody-233775-2017/>

Interesujące jest, że strony doszły do wniosku, iż już w 2013 roku potrzebny jest program naukowy dla rozwoju hodowli lnu w krajach członkowskich Unii. Pilność rozwoju tego kierunku integracji unijnej podyktowana jest faktem, że Rosja importuje rocznie ponad 60 tysięcy ton bawełny, która jest wykorzystywana do produkcji opatrunków i innych wyrobów medycznych, a którą można zastąpić tekstyliami lnianymi. Wymaga to jednak poprawy jakości surowców dostarczanych do zakładu lniarskiego w Orszy na Białorusi. Dlatego celem nowego programu jest "opracowanie nowych odmian włókien, które zapewniają wysoką jakość i zróżnicowanie produktów końcowych"³⁵. Dlatego program przewiduje opracowanie nowych technologii uprawy strefowej dla każdej odmiany oraz technologii przetwarzania lnu, w tym lnu głębokiego. Realizacja tego programu może rozpocząć się już w 2018 r., a jego zakończenie przewidziano na 2022 r.

Kolejny ważny białorusko-rosyjski program, obecnie w trakcie zatwierdzania, - "Microtech-SG", będzie poświęcony rozwojowi technologii produkcji bazy komponentów elektronicznych. Zawiera on niezbędny potencjał, aby stać się kolejnym potwierdzeniem faktu, że "to właśnie w realizacji państwowych programów Unii rodzi się nauka stosowana i wykorzystuje się naukę podstawową"³⁶. Program państwowy Unii "Rozwój nowych innowacyjnych podejść do problemów zdrowotnych dzieci wyleczonych z raka", który ma się rozpocząć w 2018 r., również wpisuje się w tę linię. Biorąc pod uwagę wyniki leczenia "będzie ono miało na celu skorygowanie najbliższych i odległych następstw terapii, wprowadzenie łagodnych i oszczędzających organy metod, nietypowych resekcji"³⁷.

Wszystkie te przykłady wskazują na to, że państwo Unii wyznacza obecnie kurs na poprawę wyników wspólnych działań, ze szczególnym uwzględnieniem praktycznej realizacji programów i kalkulacji ich skuteczności.

---

³⁵ Tikhonova, A. Wdrażanie państwowego unijnego programu lniarskiego może rozpocząć się w 2018 r. / A. Tikhonova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/realizatsija-lnjanoj-programmy-sojuznogo-gosudarstva-mozhet-nachatsja-v-2018-godu-235409-2017/>

³⁶ Bukato, N. Programy Unijne pozwolą zwiększyć potencjał eksportowy białoruskiego i rosyjskiego przemysłu obronnego, - Dyrektor Generalny JSC "Integral" / N. Bukato // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.soyuz.by/news/joint-programs/32898.html>

³⁷ Nowy program w dziedzinie medycyny planowany jest do wdrożenia w Państwie Związkowym (Zasoby Elektroniczne). - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/society/view/novuju-programmu-v-oblasti-meditsiny-planirujut-realizovat-v-sojuznom-gosudarstve-239081-2017/>

Twin Cities and Union Building

Początek 2017 r. pokazał ważną tendencję w rozwoju państwa unijnego - Białorusi i Rosji. Pomimo istniejących problemów o charakterze bilateralnym w sektorze paliwowo-energetycznym "w styczniu tempo wzrostu obrotów handlowych wynosiło prawie 144%". Ponadto, obserwuje się wzrost zarówno po stronie Białorusi w zakresie dostaw do Rosji, jak i dostaw towarów rosyjskich na Białoruś³⁸. Najważniejszym elementem integracji unijnej jest partnerstwo na poziomie regionalnym obu krajów, którego rozbudowa pozwala na rozwiązanie tak ważnych zadań, jak zastępowanie importu, promowanie produkcji zorientowanej na eksport, niwelowanie luki technologicznej z krajami zachodnimi. O skali obecnej białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej świadczy około 80 umów o współpracy handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i kulturalnej na szczeblu rządu Białorusi i administracji obwodów rosyjskich oraz około 300 umów między obwodami białoruskimi i podmiotami Federacji Rosyjskiej oraz podmiotami komunalnymi. Ponadto, "szefowie ministerstw, koncernów, regionalnych komitetów wykonawczych oraz Mińskiego Miejskiego Komitetu Wykonawczego koordynują współpracę z 57 obwodami Rosji³⁹. W rzeczywistości to właśnie te rozgałęzione więzi międzyregionalne pozwalają uczestnikom z państw Unii nie tylko na rozwój stosunków handlowych, ale także na tworzenie silnych łańcuchów technologicznych w przemyśle maszynowym, petrochemicznym, farmaceutycznym i w wielu innych branżach.

Najważniejszym elementem interakcji pomiędzy regionami Białorusi i Rosji jest ruch miast bliźniaczych obu krajów, który ma prawie 25 lat historii. W końcu pierwsze porozumienie w sprawie stosunków partnerskich zostało podpisane 18 czerwca 1992 roku. Wtedy Borysów i Podolsk byli spokrewnieni. Dzisiaj łączy "49 miast i ośrodków okręgowych Białorusi z 67 miastami Rosji. Znaczna część białoruskich i rosyjskich miast ma stosunki umowne o współpracy"⁴⁰. Na dziewiątym spotkaniu miast partnerskich, które odbyło się pod koniec marca 2017 roku w Mohylewie na

³⁸ Spotkanie z premierem Federacji Rosyjskiej Dmitrijem Miedwediewem [Zasób elektroniczny]. - - 20127. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7139>

³⁹ Griszkiwicz, A. Obwody Białorusi i Rosji mają duże doświadczenie we współpracy przemysłowej - Sołowjow / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/regiony-belarusi-i-rossii-nakopili-znachitelnyj-opyt-promyshlennoj-kooperatsii-solovjev-240368-2017/>

⁴⁰ Griszkiwicz, A. Białoruś współpracuje w sferze handlowo-gospodarczej z 80 obwodami Rosji / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-sotrudnichaet-v-torgovo-ekonomicheskoj-sfere-s-80-regionami-rossii-240326-2017>

Białorusi i w którym wzięli udział przedstawiciele 35 rosyjskich i 24 białoruskich miast, motywem przewodnim było stwierdzenie, że "w dużej mierze dzięki ruchowi braterskiemu obroty handlowe białorusko-rosyjskie znacznie wzrosły w ostatnich latach". < ... > Dalsza jedność między narodami obu krajów musi być wspierana przez więzi międzyregionalne i bliźniacze".

Spotkanie w Mohylewie pokazało obserwowany dziś w relacjach partnerskich miast białoruskich i rosyjskich ruch w kierunku wzmocnienia przede wszystkim komponentu gospodarczego. A bardzo wymownym przykładem w tym względzie jest sam Mohylew, który prowadzi handel z 92 krajami i eksportuje produkty lokalne do ponad 50 krajów. Głównym partnerem pozostaje jednak Rosja, która odpowiada za trzy czwarte handlu zagranicznego i 85 % eksportu. Wiodącą rolę odgrywają gałęzie przemysłu, w których przemysł chemiczny, lekki i przetwórczy, jak również budowa maszyn i obróbka metali są wiodące. W dużej mierze takie wyniki interakcji tłumaczą się tym, że to białoruskie centrum regionalne ma bardzo szeroki zakres kontaktów z rosyjskimi obwodami. "Mohylew ma trzy siostrzane miasta, 13 miast partnerskich, z którymi podpisał umowy o współpracy. < ... > Na przykład dzisiejsze dziedzińce Mohylewskie podobają się mieszkańcom Pensji, Tuli, Moskwy i Jekaterynburga, a dziedzińce Moskwy i Tuli podobają się mieszkańcom i gościom Mohylewa". A w wolnej strefie ekonomicznej "Mohylew" tylko realizacja projektu z udziałem rosyjskiej firmy "Omsk Carbon Group" w celu stworzenia przedsiębiorstwa do produkcji czarnego węgla szacuje się na 175 milionów dolarów. W Rosji dużym zainteresowaniem cieszą się doświadczenia Wołgogradu, który ma 45 miast bliźniaczych i partnerskich, gdzie uważają, że "dyplomacja publiczna jest skutecznym sposobem na utrzymanie i stały rozwój stosunków międzypaństwowych"⁴¹. W 2000 roku Wołgograd zawarł umowę o współpracy z Mińskiem, a od 2014 roku zajmuje pozycję centrum dyplomacji publicznej, które zajmuje się systematyzacją "doświadczeń działalności międzynarodowej rosyjskich miast".⁴²i realizacji projektów na poziomie międzyregionalnym.

---

⁴¹ Ważną rolę w rozwoju stosunków międzypaństwowych odgrywa dyplomacja publiczna - burmistrz Wołgogradu / A. Griszkiwicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://m.belta.by/society/view/obschestvennaja-diplomatija-igraet-znachimuju-rol-v-razviti-mezhgosudarstvennyh-otnoshenij-mer-240378-2017/>

⁴² Kosolapov, A. City policy is aimed at the maximum involvement of the civil society institutions in the international relations / A. Kosolapov // Eurasian Economic Union: urban interaction: inform.-integr. project / edited by interviewer: B. Zalesky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: sieć biznesowa, 2015 r. - - C. 35.

Republika Białorusi - obwód irkucki: akcenty zostaną umieszczone na mapie drogowej

W grudniu 2016 roku rządy Republiki Białoruś i obwodu irkuckiego Federacji Rosyjskiej podpisały umowę o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej, kulturalnej i humanitarnej, a także zorganizowały pierwsze spotkanie grupy roboczej złożonej z przedstawicieli stron w celu przygotowania "mapy drogowej" - planu działań na lata 2017-2019 - w celu wdrożenia podpisanej umowy w celu szybkiego zwiększenia wymiany handlowej i stosunków gospodarczych.

Faktem jest, że rok 2016 oznaczał poważny problem w rozwoju partnerstwa między Białorusią a obwodem irkuckim - spadek obrotów handlowych między stronami o prawie połowę. I to pomimo faktu, że w 2015 roku wskaźnik wzajemnego handlu był najwyższy od pięciu lat - 115 milionów dolarów. W ten sposób powstała głowa państwa białoruskiego A. Łukaszenka i gubernator obwodu rosyjskiego S. Wasiljewicz. Podczas grudniowego spotkania w Mińsku Lewczenko bardzo łatwo jest nakreślić główne zadanie na najbliższą przyszłość: "Białoruś i obwód irkucki Rosji muszą znaleźć rezerwy, aby zwiększyć wzajemny handel"⁴³.

Nawet dziś strony poszukujące nowych rezerw w zakresie 44współpracy handlowej i gospodarczej, jak się wydaje, będą w dużej mierze polegać na dotychczasowych doświadczeniach.

Po pierwsze, strona białoruska proponuje bardziej aktywne wykorzystanie swojego potencjału eksportowego w obwodzie prymarskim, gdzie istnieją znaczne perspektywy dostaw do kamieniołomu, ładunku i innego specjalnego sprzętu, a także ładunków do złóż węgla i innych minerałów w obwodzie rosyjskim. Przecież Białoruś dobrze wie, że obwód irkucki jest jednym z liderów rosyjskiego górnictwa, dlatego sprzęt górniczy Białoruskich Zakładów Samochodowych dla przedsiębiorstw górniczych obwodu byłby bardzo przydatny. Ponadto "Mińskie Zakłady Samochodowe są już gotowe do zaspokojenia potrzeb regionu w zakresie pojazdów osobowych zasilanych paliwem

---

⁴³ Negocjacje z gubernatorem obwodu irkuckiego Siergiejem Lewczenką [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-gubernatorom-irkuckoj-oblasti-sergeem-levchenko-15007/

⁴⁴ Kim, R. Perspektywa strategiczna powinna być oparta na nowej wiedzy, innowacjach, nowych technologiach wprowadzanych do masowej produkcji / R. Kim // Wspólna przestrzeń gospodarcza: integracja regionów: projekt inform.-integracja / redakcja: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk : Sieć biznesowa, 2013. - - C. 118.

gazowym⁴⁵. Jednocześnie strona białoruska oferuje tak atrakcyjne programy finansowania swoich dostaw eksportowych, jak leasing, subsydia budżetowe, kredyty preferencyjne, które mogą dotyczyć również najnowszych białoruskich innowacji w postaci innowacyjnego miejskiego transportu elektrycznego - autobusów elektrycznych i trolejbusów z własnym napędem.

Po drugie, ważnym fragmentem opracowywanej mapy drogowej współpracy Białorusi z obwodem irkuckim powinna być współpraca przemysłowa nie tylko z przedsiębiorstwami przemysłu obronnego. Pod tym względem uwagę białoruskich producentów przyciągają tereny Usolie-Sybirskoje, teren o zaawansowanym rozwoju społeczno-gospodarczym w Rosji, gdzie obowiązuje specjalny system podatkowy i gdzie może pojawić się produkcja montażowa białoruskich traktorów. Tym bardziej, że "od 2017 roku w obwodzie irkuckim planuje się wprowadzić do obrotu rolniczego duże obszary niewykorzystanych gruntów ornych". Dla tego projektu, region rosyjski wznawia projekty leasingowe i inwestycyjne. Powinno to przyczynić się do zwiększenia sprzedaży wyposażenia ciągników⁴⁶.

Wśród innych rezerw na wzmocnienie współpracy strony wymieniły również rolnictwo, budownictwo, pozyskiwanie drewna i zasoby wodne. W sumie lista ta obejmuje kilkanaście obiecujących obszarów dla przyszłych wspólnych działań, które prawdopodobnie będą dalej rozwijane. W szczególności odnosi się to również do interakcji instytucji naukowych, przede wszystkim związanych z rolnictwem, jak również z sektorem turystycznym. Wszystkie te fakty świadczą o powadze zamiarów stron, by przenieść partnerstwo na nowy poziom jakościowy. Mają wszystko, czego im potrzeba do tego.

---

⁴⁵ Andriej Kobyakow spotkał się z gubernatorem obwodu irkuckiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6866>

⁴⁶ Produkcja montażowa ciągników BELARUS może pojawić się w obwodzie irkuckim [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/sborochnoe-proizvodstvo-traktorov-belarus-mozhet-pojavitsja-v-irkutskoj-oblasti-222392-2016/>

Republika Białoruś - Terytorium Stavropol: perspektywy zawarcia umowy

W połowie marca 2017 roku rządy Federacji Rosyjskiej i Republiki Białorusi podpisały umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i społecznej oraz kulturalnej. Dokument ten znacznie rozszerzył istniejące umowne i prawne ramy interakcji obwodu rosyjskiego ze stroną białoruską, jeszcze raz wymownie podkreślając wniosek, że "integracja z obwodami Białorusi jest koncepcyjnym kierunkiem rozwoju stosunków zagranicznych Ziemia Stawropolska"⁴⁷. Jeszcze w roku 2000 i 2002 rząd tego obwodu Rosji podpisał porozumienia o współpracy z obwodowymi komitetami wykonawczymi w Brześciu i Homelu, przewidujące współpracę w dziedzinie handlu, gospodarki, nauki, technologii i kultury¹. A w 2008 roku podpisano umowę o współpracy między Ziemską Izbą Przemysłowo-Handlową Stavropol a Białoruską Izbą Przemysłowo-Handlową. Jeszcze dziś w regionie szeroko reprezentowane są wyroby wielu czołowych białoruskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wśród nich są Mińskie Zakłady Ciągnikowe i Mińskie Zakłady Samochodowe. Popularnością cieszy się tutaj również białoruska żywność, co było impulsem do otwarcia w Stavropolu sieci sklepów z mięsem i produktami mlecznymi z Białorusi. Z kolei przedsiębiorstwa Stavropolu opanowały dostawy na rynek białoruski: surowce rolne i produkty ich pierwotnego przetworzenia - pszenica, mąka, olej słonecznikowy i słonecznikowy, wełna owcza; wyroby techniczne - liczniki energii elektrycznej i naczepy; wyroby przemysłu chemicznego - materiały polimerowe, tworzywa sztuczne, aerozole.

Wszystkie te fakty pokazują, że Ziemia Stawropolska jest jednym z najbardziej obiecujących partnerów gospodarczych Białorusi w Rosji. W 2013 roku obroty handlowe regionu i republiki wzrosły półtora raza w porównaniu z 2012 rokiem i wyniosły 6,7 mld rosyjskich rubli. Naprawdę, potem był pewien spadek. I tylko w 2016 roku wielkość wzajemnego handlu wyniosła 140 milionów dolarów. Oznaczało to, że po dwóch latach spadku jego tempo wzrostu przekraczało 9 procent. Jednocześnie fakt ten świadczy o tym, że obecnie Ziemia Stawropolska i Republika Białoruś mają realny potencjał do znacznego zwiększenia obrotów handlowych i poszerzenia wzajemnych stosunków. Dlatego wizyta gubernatora Stavpropa W. Władimirowa na Białorusi w marcu 2017 roku została uznana w Mińsku za poważny zamiar strony rosyjskiej "znacznego zwiększenia wzajemnej wymiany handlowej i uruchomienia nowych

---

⁴⁷ Vladimirov, V. Ekspansja rynkowa to zawsze dobra rzecz dla przedsiębiorców / V. Vladimirov // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny : projekt inform.-integr. / redagowany przez ankietera. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Business-Network, 2014. - - C. 56.

obietujących projektów w sektorach, w których jesteśmy dla siebie ciekawi i przydatni⁴⁸. Strony również zawierają takie obiecujące kierunki: 1) rozwój powiązań kooperacyjnych w przemyśle; 2) efektywna współpraca w sektorze rolno-przemysłowym; 3) realizacja obiecujących projektów w sektorze budowlanym; 4) intensyfikacja współpracy w przemyśle lekkim; 5) aktualizacja innowacyjnego komponentu partnerstwa.

Jeśli chodzi o **współpracę przemysłową**, już w 2013 roku zauważono, że "na terenie Stavropola zarejestrowanych jest ponad dziesięć przedsiębiorstw z udziałem białoruskich inwestycji⁴⁹. Dzisiaj, w celu poszerzenia współpracy, strona białoruska proponuje "realizować wspólne projekty MAZ-u i holdingu "Autokomponenty" z przedsiębiorstwami Ziemia Stavropolska"⁵⁰. Co więcej, teraz Ziemia Stavropolska "chce wrócić do kwestii organizowania produkcji montażowej białoruskiego sprzętu i jego serwisu"⁵¹. Mówimy również o zwiększeniu dostaw różnorodnego sprzętu z Białorusi do obwodu rosyjskiego - pasażerskiego, komunalnego, towarowego, drogowego - w celu realizacji tam dużych projektów infrastrukturalnych. W tym przypadku "dostawa sprzętu jest możliwa na warunkach leasingu"⁵².

W **sferze rolno-przemysłowej** największe zainteresowanie budzą dwa obszary: dostawy na teren Ziemi Stavropolskiej nowoczesnych urządzeń technologicznych do rekonstrukcji gospodarstw mleczarskich z udziałem białoruskich specjalistów w realizacji projektów rekonstrukcji i budowy kompleksów hodowlanych; dostawy specjalistycznego sprzętu Mińskich Zakładów Ciągnikowych, z uwzględnieniem planów Ziemi Stavropolskiej w zakresie rozwoju winiarstwa. W **dzielnicy innowacji** białoruscy i staropolscy uczeni mogą naprawdę współpracować w

---

⁴⁸ Negocjacje z gubernatorem Staropolskiego Terytorium Rosji Władimirem Władimirowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-gubernatorom-stavropolskogo-kraja-rossii-vladimirom-vladimirovym-15800/

⁴⁹ Vysheslavov, V.V. W perspektywie - wspólny rozwój innowacyjnych technologii (w języku rosyjskim) / V.Vysheslavov // Single economic space: integration of regions: inform.-integr. project / redagowany przez ankietera: B.Zalesskiy, M.Valkovskiy, A.Mostovoy. - Mińsk : Sieć biznesowa, 2013. - - C. 79.

⁵⁰ Spotkanie z gubernatorem Stavropolskiego Terytorium Rosji [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7111>

⁵¹ Negocjacje z gubernatorem Staropolskiego Terytorium Rosji Władimirem Władimirowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-gubernatorom-stavropolskogo-kraja-rossii-vladimirom-vladimirovym-15800/

⁵² Białoruś spodziewa się zwiększyć dostawy sprzętu na terytorium Stavropola i stworzyć nowe spółki joint venture - Kobyakov [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - <http://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-na-velichenie-postavok-tehniki-v-stavropolskij-kraj-i-sozdanie-novyh-sp-kobjakov-237868-2017/>

dziedzinie robotyki i oszczędzania zasobów, geoinformatyki i geofizyki, mikrobiologii i biotechnologii.

FOR AUTHOR USE ONLY

Obwód witebski - obwody Rosji: kurs na temat intensyfikacji kontaktów

Najważniejszym elementem białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej jest ruch twinningowy, ponieważ powiązania między miastami partnerskimi pozwalają na poszerzenie interakcji między Białorusią a Rosją. Co więcej, "to dzięki ruchowi siostrzanemu realizowane są wspólne projekty w wielu różnych dziedzinach"⁵³. Republika Białorusi szczególnie aktywnie rozwija tę współpracę na poziomie miasta i powiatu Obwód Witebski, którego głównymi partnerami eksportowymi są Obwód Moskiewski, Moskwa, Obwód Smoleński, Sankt Petersburg, Republika Tatarstanu, a także Psków, Briańsk, Leningrad, Nowogród, Niżny Nowogród i Swierdłowski. Na początku 2016 roku Obwód Witebski "zawarł 81 regionalnych porozumień o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej i humanitarnej z administracjami obwodów Federacji Rosyjskiej, w tym 22 regionalne komitety wykonawcze i 59 obwodowych komitetów wykonawczych"⁵⁴. W 2017 r. tendencja ta utrzymała się: "W ciągu ostatnich 3-4 miesięcy zawarto ponad 20 porozumień pomiędzy organami samorządowymi obwodu witebskiego i obwodów rosyjskich, przede wszystkim obwodów pskowskiego, smoleńskiego i twerskiego. W większości przypadków nawiązywane są połączenia między dzielnicami i miastami"⁵⁵.

Tak więc w połowie marca 2017 roku zostały podpisane jednocześnie dwie umowy o współpracy: Gorodocki Obwód Witebski i Ujajawicki Obwód Pskowski - pomiędzy organami władzy wykonawczej oraz pomiędzy zastępcami korpusu. Przy pomocy tych dokumentów, w oparciu o pokrewieństwo duchowe i wspólnotę historycznych losów ludności regionów, bliskość geograficzną i dążenie ludzi do wzmocnienia więzi gospodarczych, historycznych, kulturowych i humanitarnych, strony zamierzają urzeczywistnić bezpośrednie kontakty struktur władzy, stowarzyszeń zastępczych, przedsiębiorstw wszelkich form własności, organizacji publicznych. Należy zauważyć,

---

⁵³ Gryszkiewicz, A. Bratima jest ważnym elementem współpracy międzyregionalnej - pozdrowienie Putina / A. Gryszkiewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/pobratimskoe-dvizhenie-javljaetsja-vazhnoj-sostavljajuschej-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-240305-2017/>

⁵⁴ Sherstnev, N. Głównym problemem pozostaje kwestia wzajemnego wzrostu podaży produktów o wysokim stopniu przetworzenia / N. Sherstnev // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej : Projekt informacyjny / Integracyjny / esej, wywiad : B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk : Sieć biznesowa, 2016. - - C. 114.

⁵⁵ Tichonowa, obwód A. Witebski i obwody rosyjskie aktywizują współpracę na poziomie miasta i obwodu (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-rossijskie-regiony-aktivizirujut-sotrudnichestvo-na-urovne-gorodov-i-rajonov-242742-2017/>

że wcześniej Obwód Gorodocki "podpisał umowę o współpracy z Obwodem Newelskim Obwodu Pskowskiego i protokół intencyjny z miastem Babajewo w Obwodzie Wołogda"⁵⁶.

Pod koniec marca 2017 roku podpisano umowę partnerską między obwodem charkowszczyzny w obwodzie witebskim a obwodem pskowskim. Dokument ten, zdaniem stron, powinien "nadać nowy impuls relacjom między tymi dwoma obszarami".⁵⁷ wspieranie wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej i przyciąganie nowych inwestycji do gospodarki regionalnej, co z kolei przyczyni się do rozwoju obu terytoriów, wzrostu poziomu życia w obwodzie charkowskim i pskowskim.

W przededniu Dnia Jedności Narodów Białorusi i Rosji w 2017 roku, Traktat o przyjaźni, dobrym sąsiedztwie i współpracy został podpisany również przez Obwód Lioznieński obwodu witebskiego i Demidowski obwód smoleński. Dokumenty podobne do wyżej wymienionej umowy "już utrwalają dobrosąsiedzkie stosunki powiatu leningradzkiego z obwodami Rudniańskim, Jelnińskim, Wielińskim i Pitelińskim".⁵⁸ przyczyniając się do rozwoju interakcji między stronami nie tylko w sferze kulturalnej, ale również gospodarczej.

W kwietniu 2017 roku podpisano protokół w sprawie wspólnych działań na rzecz realizacji umowy o współpracy między Radą Deputowanych Obwodu Witebskiego a Zgromadzeniem Ustawodawczym Obwodu Twerskiego. A w wyniku wizyty delegacji obwodu witebskiego w Twerze w tym samym czasie "osiągnięto konkretne porozumienie w sprawie podpisania dokumentów dotyczących dostaw pieczywa, wyrobów cukierniczych, mleczarskich, płatków śniadaniowych bezpośrednio między szefami przedsiębiorstw".⁵⁹ a także rozważała propozycje dostaw sadzonek drzew iglastych, lnu i rzepaku ze strony białoruskiej do obwodu rosyjskiego.

---

⁵⁶ Obwody graniczne Tichonowa, A. Gorodok i Uswiatski podpiszą umowę o współpracy (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/prigranichnye-gorodokskij-i-usvjatskij-rajony-podpishut-soglashenija-o-sotrudnichestve-237509-2017/>

⁵⁷ Kulyagin, S. Umowa partnerska została podpisana przez powiaty szarkowszczyński i pskowski / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/dogovor-o-porodnienii-podpisali-sharkovschinskij-i-pskovskij-rajony-240341-2017/>

⁵⁸ Obwody Tichonowa, A. Lioznieńskiego i Demidowskiego będą obchodzić Dzień Jedności Narodów Białorusi i Rosji traktatem o przyjaźni / A. Tichonowa // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/lioznenskij-i-demidovskij-rajony-otmetjat-den-edinenija-narodov-belarusi-i-rossii-dogovorom-o-druzhbe-239817-2017/>

⁵⁹ Tichonowa, A. Witebsk obwód planuje dostarczyć do obwodu Twerskiego sadzonki drzew iglastych (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL:

Wszystkie te fakty wymownie ilustrują pragnienie miast i powiatów obwodu witebskiego, aby intensywnie rozwijać więzi z partnerami w Rosji. Oczekuje się, że w najbliższej przyszłości zostanie tu podpisany szereg innych dokumentów dotyczących współpracy z rosyjskimi regionami. Aby osiągnąć poziom jeszcze gęstszej współpracy międzyregionalnej ze stroną rosyjską, obwód witebski planuje utworzyć grupę roboczą, która będzie koordynować partnerstwa z rosyjskimi obwodami.

FOR AUTHOR USE ONLY

<http://www.belta.by/regions/view/vitebskij-region-planiruet-postavljat-v-tverskuju-oblast-sazhentsy-hvojnyh-derevjev-242765-2017/>

Regiony Białorusi - obwód Pawłodarski: partnerstwo jako punkt wzrostu gospodarczego

W roku 2016 obroty handlowe pomiędzy Białorusią i Kazachstanem zmniejszyły się o ponad jedną czwartą do około 420 milionów dolarów. Dlatego dziś w Mińsku i Astanie postawiono ambitne zadanie - wrócić do rekordowego poziomu białorusko-kazachskiego handlu wymiennego w 2014 roku, kiedy jego wielkość wyrażono w wysokości 966,8 milionów dolarów. Jednym ze skutecznych narzędzi rozwiązania tego problemu jest intensyfikacja interakcji pomiędzy regionami obu krajów, co jest ważnym warunkiem ich dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz czynnikiem zapewniającym promocję stosunków handlowych i gospodarczych w ramach swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału, technologii, pracy oraz tworzenia wspólnych przedsięwzięć, zadeklarowanych w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Podsumowując, że "obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele obiecujących obszarów dla wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej".⁶⁰Przybyli również uczestnicy międzyregionalnego spotkania przedstawicieli kazachstańskiego obwodu pawłodarskiego i homelskiego z kwietnia 2017 roku.

Należy zauważyć, że region Pawłodar znajduje się wśród tych regionów Kazachstanu, gdzie interesy biznesowe "rozwijają się w ramach jednego z głównych kierunków polityki gospodarczej Kazachstanu, Rosji i Białorusi - Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej". Dla naszego regionu współpraca ta jest priorytetowym kierunkiem w zagranicznej działalności gospodarczej"⁶¹. O powadze jej zamiarów wypełnienia partnerstwa z białoruskimi regionami konkretną treścią gospodarczą świadczy przynajmniej ten fakt. Porozumienie o współpracy z Homelskim Regionalnym Komitetem Wykonawczym zostało podpisane przez akimat obwodu pawłodarskiego w listopadzie 2016 roku. I jeśli przez cały 2016 r. wolumen wzajemnej wymiany handlowej między obywatelami Homelszczyzny i mieszkańcami Pawłodaru został odnotowany na poziomie dwóch i pół miliona dolarów, to tylko "w okresie styczeń-luty 2017 r. obroty handlowe między regionami wyniosły 1,4 miliona dolarów (stopa wzrostu - 393,8%), w tym eksport - 0,9 miliona dolarów (256,1%). Główne pozycje

⁶⁰ Sidorczik, V. Obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele perspektywicznych kierunków współpracy - Władimir Dwornik / V. Sidorczik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/u-regionov-belarusi-i-kazahstana-est-mnogo-perspektivnyh-napraavlennij-dlja-sotrudnichestva-vladimir-243748-2017/>

⁶¹ Bozumbajew, K. Współdziałanie regionów odgrywa ważną rolę w rozwoju i wzmacnianiu integracji / K. Bozumbajew // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny: projekt inform.-integr. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Business-Network, 2014. - - C. 177-178.

eksportowe: mleko skondensowane i śmietana, wyposażenie torów kolejowych, naczynia metalowe, przybory kuchenne i porcelanowe. Importowany z obwodu Pawłodarskiego żelazokrzemu⁶² na potrzeby Białoruskiego Zakładu Metalurgicznego.

Spotkanie międzyregionalne w Homelu pokazało, że strony zamierzają znacznie przyspieszyć ramy zaangażowania międzyregionalnego. Na przykład, mieszkańcy Pawłodaru byli bardzo zainteresowani białoruskimi doświadczeniami w zakresie poprawy sytuacji w osadnictwie, w tym w małych miastach. W tym względzie pojawiła się nawet propozycja ze strony kazachskiej, aby zaprosić do pracy w Pavlodarze Homelskim architektów i pracowników mieszkalnictwa i służb komunalnych, przekazując swoje doświadczenie. Kolejnym obiecującym obszarem współpracy jest zakup maszyn rolniczych "Gomselmash": "Mówimy o kombajnie zbożowym KZS-5, przeznaczonym do pracy na polach o małej powierzchni, głównie w gospodarstwach rolnych⁶³. Te obiecujące obszary współpracy między obwodem białoruskim i kazachskim mogą być uzupełnione planowanymi zakupami młodego bydła w obwodzie homelskim w celu rozwoju hodowli bydła mlecznego w Kazachstanie i zwiększenia dostaw białoruskich mebli w tym kraju. W tej samej linii - interakcja wolnych stref ekonomicznych znajdujących się na terytorium regionów, której porozumienie zostało podpisane w Homlu w ramach spotkania międzyregionalnego i które może być bardzo produktywnie. Chodzi o to, że FEZ regionu Pavlodar zaprasza zainteresowanych partnerów do udziału w projektach dotyczących wspólnego korzystania z zasobów mineralnych na swoim terytorium. W szczególności, obecnie w tym regionie Kazachstanu "powstaje klastery aluminiowy, w którym uczestniczą duże firmy z Niemiec, Polski i Turcji".⁶⁴ w którym mogliby uczestniczyć również białoruscy przedstawiciele tego segmentu rynku.

Należy zauważyć, że interesy obwodu Pawłodarskiego w rozwijaniu stosunków partnerskich na Białorusi nie ograniczają się tylko do obwodu homelskiego. Tak więc, w obwodzie mińskim, strona kazachska wykazała duże zainteresowanie współpracą przy budowie kompleksów mleczarskich. Przekazując mieszkańcom Pawłodaru pakiet

---

⁶² Sidorchik, V. Delegacja obwodu Pawłodarskiego w Kazachstanie odwiedzi obwód homelski w dniach 19-20 kwietnia / V. Sidorchik // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/delegatsija-pavlodarskoj-oblasti-kazahstana-posetit-gomelskij-region-19-20-aprelja-243412-2017/>

⁶³ Naczelnik obwodu Pawłodarskiego interesował się białoruskimi doświadczeniami poprawy miasta / W.Sidorczik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/glavu-pavlodarskoj-oblasti-zainteresoval-belorusskij-opyt-blagoustrojstva-gorodov-243790-2017/>

⁶⁴ Obwody Pawłodarski i Miński są wzajemnie zainteresowane rozwojem współpracy w rolnictwie [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/pavlodarskaja-i-minskaja-oblasti-projavljajut-vzaimnyj-interes-k-razvitiiju-sotrudnichestva-v-selskom-243719-2017/>

standardowych projektów obiektów rolniczych, przedstawiciele obwodu stołecznego Białorusi wyrazili gotowość nie tylko do konsultacji w tej sprawie, lecz również do budowy kompleksów mleczarskich i towarowych na wzajemnie korzystnych warunkach. Miasto Ekibastuz, znajdujące się w obwodzie Pawłodarskim, oraz okręg Partizański w Mińsku, podpisały w kwietniu 2017 roku porozumienie, które przewiduje "rozszerzenie współpracy handlowej i gospodarczej, pomoc w nawiązywaniu kontaktów między przedsiębiorstwami, wystawy, targi, fora biznesowe, a także rozwój współdziałania w dziedzinie edukacji, kultury, sportu i turystyki"⁶⁵.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁶⁵ Dzielnica Partyzancka w Mińsku podpisała umowę o współpracy z kazachskim miastem Ekibastuz [Zasób elektroniczny]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/partizanskij-rajon-minska-podpisal-soglashenie-o-sotrudnichestve-s-kazahstanskim-gorodom-ekibastuzom-243437-2017/>

Obwód witebski - województwo łódzkie: rozszerzająca się geografia połączeń

Na początku marca 2017 roku minęła 25. rocznica nawiązania stosunków dyplomatycznych między Białorusią a Polską, co jest charakterystyczną tendencją ostatnich czasów, charakteryzującą się wyraźną intensyfikacją dialogu nie tylko na poziomie liderów rządowych i parlamentarnych obu państw, ale także na poziomie poszczególnych regionów. Z reguły ich wzajemne oddziaływanie opiera się na elemencie pragmatycznym w postaci współpracy handlowej i gospodarczej, realizacji wspólnych projektów inwestycyjnych, szerokiej współpracy przemysłowej. Z danych wynika, że "w ciągu 25 lat stosunków dyplomatycznych podpisano 83 umowy o partnerstwie i współpracy oraz 3 umowy o zamiarze współpracy między różnymi miastami i regionami Białorusi i Polski"⁶⁶. Już dziś możemy zauważyć bardzo ściśłą współpracę obwodu grodzieńskiego z województwem podlaskim, brzeskiego z lubelskim, mohylewskiego z kujawsko-pomorskim, homelskiego z lubuskim. Najwyraźniej nowy jakościowo poziom współpracy zostanie osiągnięty z województwem łódzkim i obwodem witebskim.

Podpisali oni umowę o partnerstwie już w 2009 roku. Doświadczenia z wdrażania tego dokumentu pokazały jednak, że do niedawna strony, współdziałając ze sobą, nadal koncentrowały się głównie na wymianie kulturalnej. Obecnie stosunki białorusko-polskie cechuje dążenie do rozwoju kontaktów we wszystkich sferach w celu rozszerzenia "pragmatycznej i konstruktywnej współpracy w interesie narodów Białorusi i Polski"⁶⁷. Dlatego też podpisanie w marcu 2017 roku pięciu umów o współpracy pomiędzy powiatami obwodu witebskiego i gminami województwa łódzkiego wygląda absolutnie terminowo i bardzo zachęcająco. "Powiat witebski i gmina Gomunica, Senno i Goshanov, Szumilinsky i Makuv, Połocki i Zgez, powiat Gorodok i miasto Opochno będą rozwijać partnerskie stosunki w sferze handlowej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej. Ponadto, protokół o współpracy został podpisany przez powiat uszaczański i gminę Tomaszów Mazowiecki"⁶⁸.

---

⁶⁶ Rozmowa z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białorusi w Polsce A. Averyanova do agencji informacyjnej BelTA (1 marca 2017) // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/f247df4969db2386.html>

⁶⁷ Aleksander Łukaszenko pogratulował prezydentowi Polski Andrzejowi Dudzie [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-pozdravil-prezidenta-polshi-andzheja-dudu-15671/

⁶⁸ Obwód witebski i województwo łódzkie rozszerzają współpracę międzyregionalną [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-lodzinskoe-voevodstvo-rasshirajut-mezhregionalnoe-sotrudnichestvo-239226-2017/>

Strony mają jeden zamiar: rozszerzyć stosunki handlowe i zwiększyć wzajemne obroty handlowe. Ponadto uczestnicy podpisanych dokumentów posiadają szeroki wachlarz technologii przetwarzania w obuwiu, przemyśle włókienniczym, produkcji mięsnej i mleczarskiej, budownictwie i obróbce drewna. Dlatego też przedstawiciele obwodu witebskiego zaoferowali już swoim polskim partnerom szereg projektów z zakresu przetwórstwa mleka, produkcji mięsa, żywności dla dzieci, wody pitnej, krawiectwa, uprawy lnu i rzepaku. Ponadto, istotne projekty współpracy międzynarodowej dla tego regionu Białorusi to organizacja zakładów utylizacji odpadów, budowa elektrowni wodnych oraz centrów logistycznych, w tym Witebskiego lotniska.

Ze swojej strony województwo łódzkie jest interesujące dla partnerów białoruskich, ponieważ ten polski region specjalizuje się w produkcji rolnej - przetworów mlecznych, owoców. Aktywnie rozwijają się tu przedsiębiorstwa przemysłowe. A samo położenie województwa na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych stwarza obiecujące podstawy do wspólnego rozwoju infrastruktury logistycznej i wspólnego dostępu do największych rynków krajów Europejskiej i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Aby jednak skutecznie konkurować na rynkach zewnętrznych i uzyskać znaczące wyniki finansowe, strony muszą pogłębić współpracę i stworzyć wspólne produkty o wysokiej wartości dodanej. Aby rozwiązać ten problem, "wspólnie z polskimi partnerami konieczne jest stworzenie jednego łańcucha technologicznego: finansowanie - tworzenie innowacji - wdrażanie do produkcji"⁶⁹.

Dobre warunki dla polskiego biznesu zapewnia Wolna Strefa Ekonomiczna "Witebsk", gdzie na początku 2017 roku działało już 36 firm z kapitałem z 14 krajów, m.in. z branży mechanicznej, elektronicznej, weterynaryjnej, chemicznej, paliwowej, spożywczej, lekkiej. Ponadto, "w 2016 r. administracja FEZ zawarła 6 umów o współpracy z organizacjami zagranicznymi, które mają możliwość pomocy w znalezieniu potencjalnych inwestorów, w tym z Lubelskim Klubem Biznesu i Łódzką Agencją Rozwoju Regionalnego (Polska)"⁷⁰. Szczegółowe prace nad rozszerzeniem białorusko-polskiej współpracy międzyregionalnej będą prawdopodobnie kontynuowane na VI Międzynarodowym Forum Gospodarczym "Innowacje". Inwestycje. Perspektywy", która odbędzie się w Witebsku w maju 2017 roku, gdzie wraz z wymianą kontaktów biznesowych "Perspektywy rozwoju naukowo-technicznego i innowacyjnego regionu" oraz międzynarodową konferencją naukowo-

---

⁶⁹ Stworzenie wspólnego produktu pozwoli łódzkim i witebskim przedsiębiorstwom z powodzeniem konkurować - Maciejewczowi [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/sozdanie-sovmestnogo-produkta-razvolit-predpriyatijam-vitebska-i-lodzi-uspeshno-konkurirovat-matskevich-239246-2017/>

⁷⁰ W 2016 roku mieszkańcy FEZ "Witebsk" rozszerzyli geografie dostaw eksportowych do 6 krajów [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-vitebsk-v-2016-godu-rasshirili-geografiju-eksportnyh-postavok-na-6-stran-233960-2017/>

praktyczną "Oszczędność energii i zasobów w 2017 roku", zadziała sekcja "BMS - jako obiecująca platforma przyciągania inwestycji zagranicznych".

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Turcja: w kierunku nowych form interakcji regionalnej

Wizyta prezydenta Turcji R.T. Erdogana na Białorusi w listopadzie 2016 roku, pierwsza w historii stosunków dwustronnych, może stać się punktem zwrotnym w stosunkach białorusko-tureckich. Po pierwsze, wyznaczyła ona zadanie osiągnięcia wolumenu wzajemnych obrotów handlowych na poziomie jednego miliarda dolarów. Po drugie, strony postanowiły skupić się na maksymalizacji potencjału wymiany handlowej i interakcji gospodarczej z naciskiem na ustanowienie "wspólnej produkcji złożonych wyrobów technicznych w obwodach Białorusi i Turcji, w tym w celu ich promocji na rynkach państw trzecich"⁷¹ oraz organizację wspólnych stref przemysłowych.

Fakty świadczą o tym, że obecność Turcji w wielu obwodach Białorusi stała się dość powszechna. I tak w samym **Mińsku** zarejestrowanych jest 96 przedsiębiorstw z kapitałem tureckim, w tym 14 spółek joint venture i 82 zagraniczne zajmujące się budownictwem, hotelarstwem, handlem, artykułami spożywczymi i lekkimi. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2016 roku obroty handlowe z partnerami tureckimi w kapitale białoruskim dla przedsiębiorstw użyteczności publicznej i przedsiębiorstw bez podporządkowania resortowego wzrosły o prawie 60% i przekroczyły 112 milionów dolarów, natomiast eksport usług osiągnął prawie 30 milionów dolarów z nadwyżką 1,1 miliona dolarów. Od Mińska do Turcji "dostarczano drewno, części samochodowe, ropę naftową i produkty naftowe, produkty drewniane, sklejkę, urządzenia i sprzęt używany w medycynie, rury, stolarkę"⁷².

Obwód brzeski rozpoczął również przywracanie stosunków gospodarczych z partnerami tureckimi, z których eksport wzrósł o jedną trzecią w trzech kwartałach 2016 roku, przy całkowitym wzroście handlu zagranicznego z tym krajem o 96 procent, który wyniósł prawie 23 miliony dolarów. Wśród największych dostawców towarów na rynek turecki są tacy producenci Brestchiny, jak JSC "Holding Company" Pinskdrv ", LLC" Belshpondrev ", JSC" Massivev", eksportujący meble i inne wyroby z drewna.

---

⁷¹ Oficjalna wizyta prezydenta Turcji Recep Tayyipa Erdogana [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnyj-vizit-prezidenta-turtsii-redzhepa-tajipa-erdogana-14820/

⁷² Matveeva, N. W Mińsku zarejestrowanych jest 96 przedsiębiorstw z udziałem kapitału tureckiego / N. Matveeva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/v-minske-zaregistrirovano-96-predpriyatij-s-uchastiem-turetskogo-kapitala-218824-2016/>

Ponadto z tego regionu Turcja otrzymuje "wyposażenie, blachy do okładzin, monofilamenty, palety odlewnicze"⁷³.

W **obwodzie mohylewskim** tylko na terenie Wolnej Strefy Ekonomicznej "Mohylew" jednocześnie realizowane są trzy projekty z atrakcyjnością inwestycji tureckich: "Carbeltex" Sp. z o.o. - produkcja tekstyliów domowych; "SBI Rubber" Sp. z o.o. - produkcja wyrobów gumowych; "BelEms" Sp. z o.o. - organizacja produkcji środków higieny osobistej. Zakłada się, że w przyszłości w tej SSE pojawi się cała turecka strefa przemysłowa. Przynajmniej wolna działka z niezbędną infrastrukturą inżynierską i logistyczną została już zaferowana do inwestycji przez firmy z Turcji. "W tureckiej strefie przemysłowej planuje się położenie nacisku na produkcję komponentów samochodowych, budowę obrabiarek, rozwój przemysłu chemicznego i obróbki drewna"⁷⁴.

Coś podobnego może się pojawić w **regionie** Grodno, gdzie przedstawiciele tureckiej Zjednoczonej Strefy Przemysłowej "Ikitelli", największej w Stambule, już badają potencjał umieszczenia przedsiębiorstw w wolnej strefie ekonomicznej "Grodnoinvest". Po stronie tureckiej oferuje się tutaj lokalizację zakładów produkcyjnych w jednym z siedmiu klastrów, które dotyczą przetwórstwa drewna i metalu, budowy maszyn, przemysłu chemicznego i rafinacji ropy naftowej, kompleksu rolno-przemysłowego, przemysłu lekkiego, logistyki i turystyki. A już "działki pod specjalną strefę inwestycji tureckich są wybierane w Grodnie, Lida, Smorgoni".⁷⁵aby biznesmeni z Turcji mogli podejmować się realizacji swoich projektów w kilku klastrach.

Co więcej, mają oni już doświadczenie w realizacji projektów inwestycyjnych w obwodzie grodzieńskim: "Portfel inwestycyjny tureckiego biznesu w obwodzie grodzieńskim w 2016 roku przekroczył 10 milionów dolarów"⁷⁶. W szczególności, z udziałem kapitału tureckiego na bazie zakładu pokryć dachowych oraz maszyn

---

⁷³ Obwód brzeski zwiększył eksport do Turcji o prawie 30% w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-oblast-narastila-eksport-v-turtsiju-za-janvar-sentjabr-pochti-na-30-218733-2016/>

⁷⁴ Kulyagin, S. Utworzenie tureckiej strefy przemysłowej w FEZ "Mohylew" - obiecujący projekt - administracja (w języku rosyjskim) / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/sozdanie-turetskoj-promyshlennoj-zony-v-sez-mogilev-perspektivnyj-proekt-administratsija-218783-2016/>

⁷⁵ Stasiukiewicz, E.E. Przedstawiciele tureckiej strefy przemysłowej ISKOBIR badają potencjał lokalizacji produkcji w FEZ "Grodnoinvest" (w języku rosyjskim) / E.Stasiukewich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/newscompany/view/predstaviteli-turetskoj-promzony-iskobir-izuchajut-potentsial-razmeschenija-proizvodstv-v-sez-220628-2016/>

⁷⁶ Tureckie inwestycje w regionie grodzieńskim w 2016 roku przekroczyły 10 milionów dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/turetskie-investitsii-v-grodnenskoj-oblasti-v-2016-godu-prevysili-10-mln-219510-2016/>

budowlanych i wykończeniowych w Wołkowysku powstaje produkcja grzejników nowej generacji oraz komponentów do nich. A w Astravcu Stowarzyszenie Współpracy Gospodarczej "Turecka Stolica" w listopadzie 2016 roku zrealizowało projekt budowy 3-gwiazdkowego hotelu o wartości inwestycji ok. 12 mln dolarów. Tam tureccy inwestorzy planują budowę apartamentowca, a w pobliżu punktu kontrolnego "Kotlovka" - wielofunkcyjnego obiektu usług drogowych z hotelem, stacjami benzynowymi, restauracją, kawiarnią i parkingiem dla samochodów osobowych i ciężarowych: "Kwota inwestycji wyniesie około 30 milionów⁷⁷dolarów. W sferze zainteresowań "Tureckiej stolicy" jest Brasław, który znajduje się w **obwodzie witebskim**, gdzie powstanie kompleks agroturystyczny.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁷⁷ Turecki biznes jest zainteresowany inwestowaniem w małych białoruskich miastach [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/turetskij-biznes-zainteresovan-v-investirovanii-v-malye-belorusskie-goroda-219503-2016/>

Białoruś-Chiny: partnerstwo opiera się na podejściu naukowym

Tworzenie wspólnych ośrodków badawczych i naukowo-praktycznych oraz wspólny rozwój nauki sektorowej uważa się w Republice Białoruś za kluczowe obszary strategicznego partnerstwa opartego na zaufaniu i wzajemnie korzystnej współpracy z Chińską Republiką Ludową. W tym segmencie interakcji białorusko-chińskiej wyróżnia się trzy główne wektory. Pierwszy z nich dotyczy dziedziny badań naukowych, w której strony są zaangażowane w duże wspólne projekty. Druga z nich znajduje się w sferze działalności innowacyjnej, gdzie tworzona i rozwijana jest sieć wspólnych centrów innowacji i laboratoriów naukowych. Trzecia jest w dziedzinie edukacji, gdzie prowadzone są wspólne szkolenia i wzajemne staże dla specjalistów, nauczycieli i studentów.

Fakty świadczą o stopniowym rozwoju stosunków dwustronnych w tych kierunkach. I tak we wrześniu 2016 roku Państwowy Komitet Nauki i Technologii Republiki Białoruś i Ministerstwo Nauki i Technologii Chińskiej Republiki Ludowej podpisały memorandum o współpracy w zakresie współfinansowania białorusko-chińskich projektów naukowo-technicznych, które umożliwi stronie chińskiej bezpośrednie finansowanie wspólnych projektów. A już "na lata 2016-2017 przygotowano i zatwierdzono listę 25 wspólnych białorusko-chińskich projektów naukowo-technicznych"⁷⁸.

Strukturalne oddziały Narodowej Akademii Białorusi, takie jak: Instytut Fizyki i Technologii, Instytut Fizyki im. Stepanowa, Instytut Chemii Nowych Materiałów, Instytut Mikrobiologii, Centralny Ogród Botaniczny, które opracowały szereg wspólnych projektów o wspólnym znaczeniu, w znacznym stopniu przyczyniają się do realizacji głównych kierunków interakcji naukowej, technologicznej i innowacyjnej z chińskimi uczonymi i badaczami. W sumie Narodowa Akademia Białorusi realizuje w Chinach projekty o wartości ponad 4 milionów dolarów. <...> Realistycznie osiągnąć co najmniej 10 razy więcej niż" .

---

⁷⁸ Najlepsze wspólne projekty młodych uczonych z Białorusi i Chin otrzymują wsparcie finansowe [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/luchshie-sovmestnye-proekty-molodyh-uchenyh-belarusi-i-kitaja-poluchat-finansovuju-podderzhku-221347-2016/>

⁷⁹ NAS Białorusi jest zainteresowany zdobyciem chińskiego doświadczenia w sprzedaży osiągnięć naukowych [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://atom.belta.by/ru/news_belta/view/nan-belarusi-zainterisovana-v-priobretanii-kitajskogo-opyta-po-prodazham-nauchnyx-razrabotok-5598/

⁸⁰O tym, że istnieje "ponad 120 bezpośrednich umów o współpracy" pomiędzy szkołami wyższymi i ośrodkami Białorusi i Chin, świadczy również fakt, że jest to "ponad 120 bezpośrednich umów o współpracy". Białoruski Państwowy Uniwersytet Informatyki i Radioelektroniki, który uczestniczy w tak dużych wspólnych projektach i programach, jak opracowanie i produkcja urządzeń i urządzeń mikrofalowych, oprogramowania i sprzętu do rozwiązywania problemów kompatybilności elektromagnetycznej i odporności na zakłócenia urządzeń radioelektronicznych, tworzenie i transfer nowych technologii w dziedzinie mikroelektroniki i hydroakustyki, wykazał się skutecznymi wynikami we wspólnym rozwoju naukowo-technicznym. Wystarczy powiedzieć, że w 2014 roku na tej białoruskiej uczelni zrealizowano osiem kontraktów na prawie 1,5 miliona dolarów na zlecenie chińskich korporacji i organizacji.

Innym ciekawym przykładem jest Białorusko-Chińskie Centrum Badań Naukowo-Technicznych, utworzone przez Park Naukowo-Techniczny Narodowego Uniwersytetu Technicznego "Politechnika" i chińską firmę "Henan Gaoyuan". Jednym z celów jego powstania było prowadzenie wspólnych badań i opanowanie nowych technologii w zakresie projektowania, budowy i eksploatacji autostrad. Ośrodek opracował już system diagnostyczny dla nawierzchni asfaltowych i betonowych w prowincji Henan, który został oceniony przez stronę chińską jako "zaawansowany w skali międzynarodowej". Aktywnie współpracują także z takimi prowincjami Chin jak Jilin, Shandong, Heilongjiang i Guangdong. "Każdego roku z pomocą centrum organizacje białoruskie zawierają umowy na różne usługi edukacyjne i naukowe o wartości około 1,5 miliona dolarów"⁸¹.

W Homelskim Państwowym Uniwersytecie im. F. Skoryny interakcja z chińskimi partnerami koncentrowała się na wspólnej pracy w dziedzinie technologii próżniowo-plazmowych i produkcji specjalnego sprzętu. W tym celu jeszcze w 2013 roku Homelska i Nanjing University of Science and Technology utworzyły wspólne laboratoria, w których obecnie zajmują się opracowywaniem "naukowych podstaw

---

⁸⁰ Białoruskie i chińskie uczelnie rozwijają współpracę w ramach ponad 120 umów [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://www.belarus.by/ru/press-center/press-release/beloruskie-i-kitajskie-vuzy-razvivajut-sotrudnichestvo-po-bolee-chem-120-dogovorom_i_0000022732.html

⁸¹ Bogush, V. Białorusko-Chińskie współdziałanie w dziedzinie edukacji i nauki wnosi realny wkład w umacnianie przyjaźni między narodami (w języku rosyjskim) / V. Bogush // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/opinions/view/belorusko-kitajskoe-vzaimodejstvie-v-oblasti-obrazovaniya-i-nauki-vnosit-realnyj-vklad-v-ukreplenie-druzhby-4501/>

syntezy chemicznej plazmy i badaniem struktury, właściwości powłok nanokompozytowych na bazie polimerów o działaniu antybakteryjnym"⁸².

Jeśli chodzi o współpracę w dziedzinie edukacji, to 1851 chińskich studentów studiowało na białoruskich uczelniach tylko w roku akademickim 2014/15. Pod względem ogólnej liczby cudzoziemców, którzy przyjechali na Białoruś na studia, Chiny zajęły drugie miejsce po Turkmenistanie, wyprzedzając pod tym względem Rosję, Nigerię i Iran. Ciekawe, że "obywatele Chin wybierają specjalności filologiczne na Białorusi". Interesują ich również stosunki międzynarodowe, dziennikarstwo międzynarodowe, prawo i specjalności ekonomiczne"⁸³. Na samej Białorusi język chiński zaczyna się uczyć od pierwszej klasy jako podstawowy, a w 2015 roku przystąpi się do scentralizowanego testu z tego przedmiotu. I jeszcze jedno: w roku akademickim 2014/15 w Chinach kształciło się ponad 600 białoruskich studentów.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁸² Sidorchik, W. Homelski Uniwersytet Państwowy im. Skoryny współpracuje z 25 uniwersytetami i organizacjami w Chinach (w języku rosyjskim) / W. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskij-gosuniversitet-imeni-skoriny-sotrudnichaet-s-25-vuzami-i-organizatsijami-kitaja-2080-2015/>

⁸³ Co roku około 2 tysięcy obywateli Chin studiuje na białoruskich uniwersytetach [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/society/view/ezhegodno-v-belorusskih-vuzah-obuchaetsja-okolo-2-tys-grazhdan-kitaja-173360-2015/>

Białoruś - Hunan: od punktów kontaktowych do linii partnerskiej

W kwietniu 2017 roku porozumienie o nawiązaniu przyjaznych stosunków zostało podpisane przez chińską prowincję Hunan i białoruski obwód mohylewski. Fakt ten jest kolejną wymowną ilustracją przebiegu kompleksowego partnerstwa strategicznego i korzystnej dla obu stron współpracy, którą kontynuują dziś Republika Białorusi i Chińska Republika Ludowa, gdzie "współpraca międzyregionalna powinna stać się motorem napędowym w stosunkach między tymi dwoma krajami"⁸⁴. Prowincja Hunan jest przecież nie tylko agrarnym, ale także znaczącym regionem przemysłowym, który z powodzeniem rozwija się i znajduje się w czołówce Chin. Wystarczy powiedzieć, że "około 70 milionów ludzi mieszka tutaj, prowincja zajmuje 9. miejsce w kraju pod względem PKB". Poza tym, Hunan jest miejscem narodzin Mao Zedonga, który stworzył nowe Chiny⁸⁵.

Podpisane porozumienie było logiczną kontynuacją już nawiązanego partnerstwa między stronami, które latem 2016 roku przyjęło Memorandum o współpracy, które faktycznie poparło utworzenie wspólnego przedsięwzięcia "Zumlion - MAZ", założonego przez chińską firmę Zoomlion i JSC "Miński Zakład Samochodowy", a którego bazą produkcyjną stały się przedsiębiorstwa obwodu mohylewskiego - "Mohylewtransmash" i "Strommashina". Na swoich terenach strony "organizują produkcję specjalistycznego sprzętu budowlanego i użyteczności publicznej, w tym żurawi samochodowych, betonomieszarek, pomp do betonu, samochodów ciężarowych, kombajnów i wozów strażackich"⁸⁶. Nowa umowa między prowincją chińską a obwodem białoruskim, oparta na zasadach równości i wzajemnych korzyści, rozszerzy wymianę i współpracę w dziedzinie gospodarki, handlu, turystyki, kultury, kształcenia i szkolenia specjalistów.

---

⁸⁴ Spotkanie z Du Jiahao, sekretarzem Komitetu Komunistycznej Partii Chin w prowincji Hunan [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-sekretarem-komiteta-kommunisticheskoy-partii-kitaja-provintsii-xunan-du-tszjaxao-16018/

⁸⁵ Gryszkiewicz, A. Współpraca między Białorusią a Hunanem powinna stać się wzorem dla innych chińskich prowincji - Du Jiahao / A. Gryszkiewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/sotrudnichestvo-belarusi-i-hunanja-dolzno-stat-obrazitsom-dlja-drugih-kitajskih-provintsij-du-tszjahao-242496-2017/>

⁸⁶ Emelianova, O. Umowa o nawiązaniu przyjaznych stosunków została podpisana przez gubernię Hunan i obwód Mohylewski / O. Emelianova // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/soglaszenie-ob-ustanovlenii-druzhestvennyh-otnoshenij-podpisali-provintsija-hunan-i-mogilevskaja-oblast-242796-2017/>

Ponadto Białoruś ma nadzieję, że chińskie przedsiębiorstwo "Zumlion", które w lutym 2017 roku zarejestrowało spółkę joint venture do produkcji budowlanego i komunalnego sprzętu specjalnego w wolnej strefie ekonomicznej "Mohylew", będzie mogło jeszcze szerzej kręcić się w Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym "Wielki Kamień", gdzie z jego udziałem w kwietniu 2017 roku położono kamień węgielny pod budowę zakładu produkcji sprzętu dla białorusko-chińskich pojazdów specjalnych. Sam fakt, że ta budowa się rozpoczęła, wiele mówi. Przecież strona białoruska tworzy w tym parku potężną infrastrukturę i daje poważne preferencje tym inwestorom, którzy będą wytwarzać wyniki "w postaci wysokiej technologii, produkcji zorientowanej na eksport z gwarantowanym rynkiem"⁸⁷.

Tak więc, w ciągu dwóch lat, nowy zakład "będzie produkował sprzęt drogowy, budowlany i komunalny". Początkowe inwestycje kapitałowe wyniosą około 50 milionów dolarów, a w najbliższej przyszłości firma ta powinna wytwarzać produkty o wartości do 300 milionów dolarów rocznie⁸⁸. Schemat pracy będzie następujący: chińskie przystawki powstaną w obwodzie smolewiczyskim, w mińskim woblecie, stamtąd zabiorą je do Mahiliou, tam na podwoziu białoruskim zainstaluje się "Mahilioutransmash", aby przygotować specjalne pojazdy. Oczekuje się, że liczba pracowników tego przedsiębiorstwa w parku przemysłowym wyniesie około pięćset osób.

Początkowo planowane są dostawy produktów przyszłego zakładu do krajów Euroazjatyckiego Związku Gospodarczego, Wspólnoty Niepodległych Państw i ewentualnie Europy, ponieważ sprzęt ten jest "absolutnie konkurencyjny pod względem parametrów technicznych, ceny i jakości". Poziom technologii jest globalny, a cena jest znacznie niższa⁸⁹. Wynika to z faktu, że Mińskie Zakłady Samochodowe i firma "Zoomlion" mają już doświadczenie w tworzeniu i certyfikacji kilku typów urządzeń - dźwigów samochodowych o udźwigu 40 i 60 ton, pojazdów użytkowych. Ponadto, jeszcze przed grudniem 2017 r., "specjaliści będą musieli

---

⁸⁷ Spotkanie z Zhangiem Dejiangiem [Zasoby Elektroniczne], przewodniczącym Stałego Komitetu Narodowego Kongresu Ludowego. - - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predsedatelem-postojannogo-komiteta-ysekitajskogo-sobranija-narodnyx-predstavitelej-chzhan-16055/

⁸⁸ Ogneva, Yu. Planuje się otwarcie za dwa lata w "Wielkim Kamieniu" (po rosyjsku) / Yu. Ogneva // [Zasoby elektroniczne] zakładu zajmującego się tworzeniem urządzeń dla specjalnych maszyn. - - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/zavod-po-sozdaniju-oborudovanija-dlja-jaspstehniki-planiruetsja-otkryt-v-velikom-kamne-cherez-dva-goda-242899-2017>

⁸⁹ Ogneva, Yu. Zoomlion zakład w parku "Velikij Kamen" ma duży potencjał eksportowy - Semashko / Yu. Ogneva // [Zasoby elektroniczne]. - - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/zavod-zoomlion-v-parke-velikij-kamen-obladaet-bolshim-eksportnym-potensialom-semashko-242901-2017/>

zbadać rynek i opracować 8 nowych modeli, a w przyszłym roku rozpoczną masową produkcję"⁹⁰.

Jeśli chodzi o inne obiecujące obszary współpracy z Obwodem Hunańskim, ten sam obwód mohylewski planuje zorganizować dostawy żywności, a przede wszystkim produktów mlecznych - jogurtów, lodów, mleka - do partnerów chińskich, na które popyt w Chinach obecnie wyraźnie rośnie. Przyciągnięcie inwestorów z tego obwodu do wolnej strefy ekonomicznej "Mohylew", a także do siedmiu obwodów Kraju Pridneprowskiego graniczących z Federacją Rosyjską i objętych dekretem prezydenckim "O rozwoju społeczno-gospodarczym południowo-wschodniego obwodu mohylewskiego". Dokument ten, jak wiemy, zapewnia znaczące preferencje dla inwestorów, którzy przyjeżdżają tu realizować swoje projekty.

Wśród priorytetowych obszarów, które chińscy partnerzy oferują do inwestycji w obwodzie mohylewskim, znajdują się przetwórstwo rolne, alternatywne źródła energii oraz zaawansowane technologicznie branże związane z wydobywaniem i przetwarzaniem lokalnych minerałów. W szczególności mówimy o lokalnych przedsiębiorstwach zajmujących się wydobywaniem torfu, które mogłyby zorganizować interakcję ze stroną chińską w zakresie wydobycia torfu i produkcji złożonych nawozów mineralnych na jego podstawie w celu ich realizacji nie tylko w Chinach, ale także na rynkach innych krajów. Wszak "Chiny są dziś zainteresowane odbudową swoich gleb, biorąc pod uwagę wsparcie państwa, a to wymaga żyznych nawozów wysokiej jakości na bazie roślin strączkowych i torfu. Jest to prawdziwy projekt inwestycyjny, który może być opłacalny dla zachodnich regionów obwodu mohylewskiego, gdzie znajdują się duże złoża torfu końskiego"⁹¹.

Kolejny interesujący projekt został przyjęty do realizacji w 2015 roku, kiedy to firma 92"Mogilevliftmash" zaczęła tworzyć wspólną produkcję schodów ruchomych z chińskimi partnerami. "Stworzenie nowego zakładu produkcyjnego jest spowodowane popytem rynkowym. <...> Nowe produkty są obecnie poszukiwane zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych, w tym w związku z aktywną budową

---

⁹⁰ Zoomlion zbuduje fabrykę w "Wielkim Kamieniu", aby stworzyć wyposażenie dla pojazdów specjalnych [Zasób elektronów]. - - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/newscompany/view/zoomlion-postroit-v-velikom-kamne-zavod-po-sozdaniju-oborudovaniija-dlja-spetstehniki-242736-2017/>

⁹¹ Kulyagin, S. Projekty inwestycyjne za 200 milionów dolarów są przygotowywane w obwodzie mohylewskim na rozwój chińskich kredytów / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/investproekty-na-200-mln-podgotovleny-v-mogilevskoj-oblasti-dlja-osvoenija-kitajskih-kreditov-174377-2015/>

⁹² "Mogilevliftmash zaczął zakładać JV z chińskimi partnerami do produkcji schodów ruchomych [Electronic Resource]. - - 2015. - URL: <http://mogilev-region.gov.by/news/mogilevliftmash-pristupil-k-sozdaniyu-sp-s-kitajskimi-partnerami-po-vypusku-eskalatorov>

dużych centrów handlowo-rozrywkowych, budową i rozwojem metra . Ponadto obywatele Mohylewa planują wyposażyć windy w chińskie stacje kontroli i sprzedać je do krajów Trzeciego Świata.

Ważny kierunek rozwoju partnerstwa międzyregionalnego, który planowany jest również w obwodzie łowieckim i mohylewskim, zostanie zbudowany na wzmocnieniu relacji między miastami obu regionów. A "możliwość podpisania umowy o współpracy pomiędzy miastem Changsha i Mohylewem, centrum administracyjnym obwodu Hunan, jest już rozważana⁹³.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁹³ Emelianova, O. Umowa o nawiązaniu przyjaznych stosunków została podpisana przez gubernię Hunan i obwód Mohylewski / O. Emelianova // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/soglashenie-ob-ustanovlenii-druzhestvennyh-otnoshenij-podpisali-provintsija-hunan-i-mogilevskaja-oblast-242796-2017/>

Obwód brzeski - chińskie obwody: perspektywy korzystnej dla obu stron współpracy

Obwód brzeski jest jednym z tych białoruskich obwodów, w których rozwój więzi z Chińską Republiką Ludową widzi realne perspektywy zwiększenia wolumenu wzajemnie korzystnej współpracy handlowej i gospodarczej, a zatem stopniowo zwiększa skalę wzajemnych powiązań. Wystarczy powiedzieć, że w okresie styczeń-luty 2017 roku, firmy z Brestchino, dzięki eksportowi kamieni, Inu i produktów mlecznych, dostarczyły na rynek chiński towary o wartości 1,5 miliona dolarów, co stanowi 42 procent więcej niż w tym samym okresie w 2016 roku. Co więcej, "obwód brzeski planuje zwiększyć dostawy do 10 milionów dolarów, tym samym zwiększając je o ponad jedną czwartą do poziomu z 2016 roku"⁹⁴. Jednocześnie stosunki z partnerami chińskimi są intensyfikowane w kilku kierunkach jednocześnie.

Po pierwsze, przyciąga on do gospodarki inwestycje z Chin. Jeszcze pod koniec 2015 roku strona białoruska zaczęła opracowywać kwestie finansowania kilku projektów w Brześciu na koszt chińskich inwestorów. Wśród nich - "budowa fabryki baterii "Volat" w Biełoozersku, zakładu produkcji estrów metylowych w FEZ, przebudowa międzyokręgowej dyspozytorni onkologicznej w Pińsku"⁹⁵. Ostatnimi przykładami w tym zakresie jest oddanie do użytku w lutym 2017 roku na terenie parku "Zareczycka" na stacji Brześć-Sewerny w ramach umowy międzyrządowej między Białorusią a Chinami kompleksu inspekcyjnego przeznaczonego do kontroli towarów przewożonych koleją. "Całkowita inwestycja w finansowanie projektu wyniosła 39 milionów yuanów, czyli około 5,5 dolarów"⁹⁶. Kompleks ten wyposażony jest w technologię szybkiego sterowania, przy pomocy której poruszające się samochody są "oświetlone". Prędkość pociągu wynosi od 8 do 30 kilometrów na godzinę. Pamięamy również rejestrację w Baranowiczach przedsiębiorstwa "CRC-CUEC ZheldorTehnika", w które chińscy inwestorzy zainwestowali milion dolarów. W

---

⁹⁴ A. Czernowołowa, obwód brzeski w 2017 roku planuje zwiększyć eksport do Chin do 10 milionów dolarów / A. Czernowołowa/ [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-oblast-v-2017-godu-planiruet-narastit-eksport-v-kitaj-do-10-mln-244339-2017/>

⁹⁵ Vechorko, S. Ekspansja eksportowa jest zdeterminowana przez główny czynnik wzrostu gospodarki obwodu brzeskiego w 2016 roku (w języku rosyjskim) / S. Vechorko // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/rasshirenje-eksporta-opredeljeno-glavnym-faktorem-rosta-ekonomiki-brestskoj-oblasti-v-2016-godu-175763-2015/>

⁹⁶ Vechorko, S. Kompleks inspekcyjno-kontrolny do skanowania pociągów towarowych jest wprowadzony w Brześciu / S. Vechorko // [Zasoby elektroniczne]. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/inspeksionno-dosmotrovij-kompleks-dlja-skanirovanija-gruzovyh-poezdov-vveden-v-breste-233118-2017/>

2018 roku w wolnej strefie ekonomicznej "Brześć" ma zostać uruchomione przedsiębiorstwo do produkcji diod LED, które przyciągnęło inwestycje również z Chin. W sumie Brześć przekazał już 37 projektów inwestycyjnych chińskim partnerom do wspólnej realizacji w perspektywie średnioterminowej.

Drugim strategicznym kierunkiem współpracy między obwodem brzeskim a stroną chińską jest kompleksowe wzmocnienie kontaktów międzyregionalnych. Prowincje Hubei, Anhui i Henan są jednymi z głównych partnerów obwodu białoruskiego w tym zakresie. W szczególności, współpraca z prowincją **Hubei** ma ponad 20 lat historii. "W tym czasie, Brześć i Xiaogan, Baranowicze i Chibi stały się również miastami bliźniaczymi położonymi w tych regionach⁹⁷. To właśnie współdziałanie miast partnerskich ma niezbędny potencjał, aby stać się najważniejszym instrumentem białorusko-chińskiej współpracy międzyregionalnej. W ten sposób ten sam Xiaogan może stać się trampoliną dla brzeskich eksporterów, na podstawie której można rozwijać chiński rynek. Z tego powodu, partnerzy z siostrzanego miasta już zaproponowali, że "brzeskie przedsiębiorstwa przetwórcze powinny nawiązać współpracę w zakresie dostaw produktów mlecznych i mięsnych do Chin"⁹⁸. Bardzo obiecującą współpracę może mieć również nowa para miast partnerskich z obwodu brzeskiego i obwodu hubejskiego - Pińsk i Xiang Yang, które podpisały umowę o współpracy w kwietniu 2017 roku. Dokument ten przewiduje rozwój wzajemnie korzystnej współpracy handlowej i gospodarczej, naukowej, technologicznej i kulturalnej. I jest tu wiele okazji. Wszakże Xiang Yang, który znajduje się w centralnych Chinach, "jest domem dla 6 milionów ludzi. Miasto ma około 2,8 tysiąca lat. Zachowało się tam wiele zabytków związanych z dawnym okresem chińskiej historii. W rolnictwie Xiang Yang, inżynierii mechanicznej, elektronice są dobrze rozwinięte"⁹⁹.

Jeśli chodzi o prowincję **Anhui**, w grudniu 2016 r. podpisano z jej przedstawicielami protokół intencyjny w celu ustanowienia partnerstwa w dziedzinie gospodarki, przemysłu, rolnictwa, edukacji i turystyki. Oczekuje się, że "na podstawie tego dokumentu zostanie zawarte porozumienie o współpracy między obwodem brzeskim

---

⁹⁷ Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Cechy wielosektorowej współpracy międzynarodowej w okresie globalnych wyzwań / B. Zalessky. - Palmarium Academic Publishing: Saarbrücken, Deutschland / Niemcy, 2016. - – C. 219.

⁹⁸ Chernovolova, A. Chińskie przedsiębiorstwa są zainteresowane współpracą z przedsiębiorstwami przetwórczymi Brestu / A. Chernovolova // [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/kitajskie-kompanii-zainteresovany-v-sotrudnichestve-s-pererabatyvajuschimi-predprijatijami-bresta-167088-2015/>

⁹⁹ Pińsk i Chińczycy Xiang Yang podpisali umowę o współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/pinsk-i-kitajskij-sjan-jan-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-243097-2017/>

a obwodem anhui¹⁰⁰. Jednocześnie strony omawiały pierwsze konkretne projekty tej współpracy międzyregionalnej. W szczególności JAC Motors, produkujący minibusy, wyraził zainteresowanie utworzeniem spółki joint venture z Brestmash w celu produkcji małych samochodów osobowych i dostawczych o dużym potencjale eksportowym.

Inny wspólny projekt został niedawno omówiony podczas wizyty przedstawicieli zagranicznej firmy budowlanej z Obwodu Anhuskiego na Białorusi, którzy badali możliwości wydobywania w naszym kraju. W obwodzie brzeskim zaoferowano im budowę zakładu górniczo-przerobczego na złożu Gorodnoje w powiecie stolińskim, gdzie znajdują się piaski kwarcowe, które mogą być wykorzystywane do produkcji materiałów budowlanych, a także w przemyśle szklarskim. Możliwości Ankhoi Foreign Economic Construction Corporation w obwodzie brzeskim jest już dobrze znana, ponieważ wygrała tutaj przetarg na budowę budynków mieszkalnych na podstawie ogólnego kontraktu z udziałem pomocy technicznej i gospodarczej z Chin. A teraz w tym białoruskim regionie powstają cztery 10-piętrowe domy według standardowego projektu, w każdym z nich znajdują się mieszkania socjalne. Dwa z nich są w trakcie budowy w nowych obwodach brzeskich - południowo-wschodnim nr 4 i południowo-zachodnim nr 3. W dzielnicy Zagórskiego w Pińsku pojawią się jeszcze dwa panele wielopiętrowych domów. W tym przypadku "budowa czterech wielopiętrowych budynków jest pierwszym etapem wspólnego projektu". Jego drugi etap przewiduje budowę trzech kolejnych budynków socjalnych: po jednym w Baranowiczach, Pińsku i Żabince¹⁰¹.

Kolejnym chińskim regionem, z którym obwód brzeski zamierza podpisać umowę o współpracy, jest obwód **Henan**. Przynajmniej Brzeski Obwodowy Komitet Wykonawczy ma nadzieję, że "umowy z obwodem Henańskim zostaną podpisane, być może w 2017 roku"¹⁰². Tymczasem wśród uczestników drugiego forum kontaktów biznesowych "Brześć-2017", które odbyło się pod koniec kwietnia 2017 roku, wśród biznesmenów z 14 krajów znalazły się cztery firmy z obwodu Henanowskiego, których sfera zainteresowań zawodowych obejmuje kwestie inwestycji i eksportu białoruskich

---

¹⁰⁰ Chernovolova, A. Chińskie przedsiębiorstwo jest zainteresowane wspólną produkcją z "Brestmash" / A. Chernovolova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/kitajskaja-kompanija-zainteresowana-sozdat-sovmestnoe-proizvodstvo-s-brestmashem-222370-2016/>

¹⁰¹ Chernovolova, A. Zbudowana z atrakcją chińskich domów stołecznych w obwodzie brzeskim zostanie dostarczona na początku 2017 roku (w języku rosyjskim) / A. Chernovolova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/postroennye-s-privlecheniem-kitajskogo-kapitala-doma-v-brestskoj-oblasti-sdadut-v-nachale-2017-goda-220261-2016/>

¹⁰² Obwód Czernowółowy, A. Brzeski planuje podpisać umowę o współpracy z obwodami Anhui i Henan // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-oblast-planiruet-podpisat-dogovory-o-sotrudnichestve-s-provintsijami-anhoj-i-henan-212791-2016/>

towarów do Chin. Są to: Zhong Bai Shiye, Navigation zbudował instalację antyseptyczną, Żuraw Żółta Rzeką odporny na wybuchy, Yuan Henry biżuteria. Należy założyć, że nawiązane kontakty przedstawicieli środowiska biznesowego stron utrudniają drogę do pełnowymiarowego współdziałania obwodu brzeskiego i obwodu henńskiego w całej gamie partnerstw międzyregionalnych w bardzo bliskiej przyszłości.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Syria: od stabilizacji do współpracy

Syryjska Republika Arabska jest jednym z priorytetowych partnerów Białorusi na Bliskim Wschodzie. Stosunki dyplomatyczne z nią zostały nawiązane w 1993 roku. Od tego czasu interakcje polityczne z tym krajem charakteryzują się wysokim poziomem i regularnością kontaktów międzypaństwowych, zbieżnością podejścia Mińska i Damaszku do rozwiązywania większości problemów międzynarodowych, wzajemnym wsparciem w organizacjach międzynarodowych. W sferze gospodarczej współpraca obu państw rozwija się na stabilnym torze i wyraża się w dostawie setek białoruskich ciężarówek na rynek syryjski, dokładnym opracowaniu projektu montażu produkcji białoruskich samochodów. Ze względu na pogorszenie się sytuacji wewnętrznej w Syrii w 2011 r., realizacja tych planów musiała zostać spowolniona. Ale nawet w najtrudniejszym okresie dla Damaszku strona białoruska wyraziła "swoją wiarę w pomyślne wyjście Syrii z kryzysu oraz zainteresowanie dalszym rozwojem i wzmocnieniem stosunków dwustronnych we wszystkich sferach".¹⁰³

Najwyższy poziom interakcji białorusko-syryjskiej odnotowano w 2008 roku, kiedy dwustronny obrót handlowy wyniósł 85,5 mln dolarów. Pięć lat później, ze względu na znane wydarzenia w tym kraju, liczba ta spadła prawie dziesięciokrotnie - do 8,9 mln dolarów. Ale rok 2014 pokazał już dynamikę początku przezwycięzania kryzysu na syryjskiej ziemi, co rozbudziło w Mińsku nadzieję na "przywrócenie dotychczasowego poziomu współpracy dwustronnej"¹⁰⁴. Odzwierciedleniem tego był szybki wzrost białoruskiego eksportu do Syrii do 32,2 mln dolarów, przy całkowitym wolumenie handlu - 33,8 mln dolarów. Białoruskie półprodukty ze stali niestopowej, urządzenia kontrolno-pomiarowe, leki, urządzenia na ciekłych kryształach zaczęły znajdować swoje nisze na rynku syryjskim. Na tym tle oczywistego ożywienia stosunków handlowych i gospodarczych w 2015 roku, Mińsk i Damaszek¹⁰⁵ rozpoczęły aktywne poszukiwania nowych obszarów współpracy, aby "nie tylko przywrócić poprzedni poziom obrotów handlowych w najlepszych latach, ale również wielokrotnie go przewyższać". Jednocześnie strony zdecydowały się przestrzegać

---

¹⁰³ Aleksander Łukaszenko pogratulował Baszarowi al-Assadowi wyboru na prezydenta Syryjskiej Republiki Arabskiej [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-pozdravil-bashara-asada-s-izbraniem-na-post-prezidenta-sirijskoj-arabskoj-respubliki-8994/

¹⁰⁴ Prezydent Białorusi otrzymał swoje referencje [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/prezident-belarusi-prinjal-veritelnye-gramoty-10410/

¹⁰⁵ Materiały z konferencji prasowej po wizycie ministra spraw zagranicznych Białorusi Władimira Makieja w Syrii (9 lutego 2015 roku, Damaszek) [Zasób elektroniczny]. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b49e0d253459ccba.html

zasady wzajemnej komplementarności, zgodnie z którą Białoruś wytwarza produkty, którymi zainteresowani są Syryjczycy, natomiast w Syrii znajduje się szereg towarów, którymi zainteresowani są Białorusini.

Należy przypomnieć, że gdy w centralnych regionach Syrii i okolicach Damaszku w latach 2014-2015 istniała tendencja do stabilizacji w sferze bezpieczeństwa, rząd tego kraju natychmiast wyraził zainteresowanie "rozwojem współpracy handlowej i inwestycyjnej, wznowieniem i rozszerzeniem więzi współpracy z krajami, które w najtrudniejszych momentach testowania <...> nie zaprzęstały wsparcia politycznego, gospodarczego i innego. 106 Wśród tych państw była Białoruś, która w 2016 roku dostrzegła znaczące możliwości wzmocnienia interakcji z partnerami syryjskimi w całym spektrum stosunków dwustronnych, w oparciu o ramy prawne i umowne obejmujące półtora tuzina dokumentów. Obejmują one: umowy o współpracy handlowej, gospodarczej i technicznej; o wspieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji; o unikaniu podwójnego opodatkowania; o współpracy wojskowej i technicznej; o współpracy w dziedzinie nauki i edukacji kulturalnej; o transporcie lotniczym; o współpracy naukowej i technicznej; o międzynarodowym transporcie drogowym osób i towarów. Istnieją również umowy dotyczące płatności bankowych, w dziedzinie agrobiznesu, weterynarii, ochrony roślin i kwarantanny oraz mediów.

Stosunki w sferze informacyjnej między Białorusią a Syrią opierają się na postanowieniach odpowiedniej umowy z dnia 11 marca 1998 r., umowy o współpracy między Krajową Państwową Spółką Telewizyjną i Radiową Republiki Białorusi a Generalną Organizacją Nadawców Telewizyjnych i Radiowych Syrii z dnia 12 listopada 2007 r. oraz protokołu ustaleń między Białoruską Agencją Telegraficzną a Syryjską Arabską Agencją Informacyjną (SANA) z dnia 27 listopada 2008 r. W dokumentach tych zwraca się uwagę na "znaczenie obiektywnego wsparcia informacyjnego współpracy międzypaństwowej". Szczególny nacisk kładzie się na rolę mediów w umacnianiu wzajemnego zrozumienia między narodami i narodami¹⁰⁷.

I rzeczywiście, spektrum tematyczne białorusko-syryjskiej interakcji zaczyna dziś aktywnie się rozszerzać. Obejmują one współpracę w sektorze energetycznym, wznowienie dostaw białoruskiego sprzętu samochodowego na rynek syryjski, rozpoczęcie produkcji montażowej wyposażenia Mińskich Zakładów Samochodowych w Syrii, rozszerzenie współpracy regionalnej, dostawę białoruskiego

---

¹⁰⁶ Odnowiono projekt utworzenia w Syrii fabryki montażowej białoruskich samochodów [Surowiec elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/vozobnovlena-prorabotka-proekta-sozdaniya-v-sirii-sborchnogo-proizvodstva-belorusskoj-avtotehniki-155561-2015/>

¹⁰⁷ Współpraca między Białorusią a Syrią w dziedzinie informacji [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://mininform.gov.by/special/ru/news-ru/view/sotrudnichestvo-belarusi-i-sirii-v-informatsionnoj-sfere-275/>

sprzętu budowlanego do robót publicznych związanych z odbudową Syrii. Wreszcie, współpraca w dziedzinie nauki i technologii, w ramach której "siedem umów "pilotażowych" na wspólne prace badawcze podpisały dziś białoruskie i syryjskie instytuty naukowe"¹⁰⁸. W związku z tym zadaniem dziennikarzy jest kompleksowe odzwierciedlenie tych tendencji w sferze medialnej.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁰⁸ Współpraca w dziedzinie nauki, edukacji, kultury [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: http://syria.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/cooperation/ec5318cc4fb8b9c5.html

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 20455

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY